

**TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
PROGRAMI**

**İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREVLERİNİ
YERİNE GETİRİRKEN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
(Kahramanmaraş İli Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan Basri ERDEM

VAN-2010

**TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
PROGRAMI**

**İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREVLERİNİ
YERİNE GETİRİRKEN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
(Kahramanmaraş İli Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hasan Basri ERDEM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Cem TOPSAKAL

VAN-2010

KABUL ve ONAY SAYFASI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma, jürimiz tarafından
ANABİLİM DALI, **BİLİM**
DALI'nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan :

Üye (Danışman) :

Üye :

Üye :

Üye :

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2010

.....

Enstitü Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÇİZELGELER.....	IV
ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	VI
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I.GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM.....	1
1.2. AMAÇ.....	6
1.3. ÖNEM.....	7
1.4. SINIRLILIKLAR.....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2.KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. TEFTİŞİN TANIMI.....	9
2.2. TEFTİŞİN ÖNEMİ.....	12
2.3. TEFTİŞİN TARİHÇESİ.....	17
2.4. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİ BAŞKANLIĞI KURULUŞU VE GÖREVLERİ.....	20
2.4.1. İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı.....	21
2.4.2. İnceleme Değerlendirme Kurulu.....	22
2.4.3. Teftiş Bölgeleri ve Teftiş Grupları.....	22
2.4.4. Başkanlık Bürosu.....	23
2.5. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİ VE MÜFETTİŞ YARDIMCILARI GÖREV ALANLARI.....	23
2.6. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREVLERİ.....	24
2.6.1. Teftiş-Değerlendirme.....	25

2.6.2. Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme.....	27
2.6.3. İnceleme.....	29
2.6.4. Soruşturma.....	29
2.6. 5.Araştırma.....	31
2.7. İLKÖĞRETİM MÜFETTİLERİNİN DİĞER GÖREVLERİ.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	34
3.YÖNTEM.....	34
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	34
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU	34
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	36
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	37
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	38
3. 5. 1. Temaların Kodlanması	38
3. 5. 2. Temaların Bulunması	38
3. 5. 3. Verilerin Organize Edilmesi ve Tanımlanması	38
3. 4. 5. Bulguların Yorumlanması	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	40
4. BULGULAR, YORUM ve TARTIŞMA.....	40
4.1. İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme Görevlerini Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar....	40
4.2. İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş ve Değerlendirme Görevlerin Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar.....	46
4.3. İlköğretim Müfettişlerinin İnceleme Görevlerini Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar	55
4.4. İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Görevlerini Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar.....	59
4.5. İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar.....	64

4.6. İlköğretim Müfettişlerinin Diğer Görevlerini Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar.....	66
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	72
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
5.1. SONUÇ.....	72
5.2. ÖNERİLER.....	76
5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler.....	76
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	77
KAYNAKLAR	78
ÖZET.....	87
ABSTRACT	88
EKLER.....	89

ÇİZELGELER

Çizelge 1	İlköğretim müfettişlerinin müfettişlik unvan, kıdem ve öğrenim Çizelgesi.....	35
Çizelge 2	İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında rehberlik görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar.....	40
Çizelge 3	İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar	43
Çizelge 4	İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında kurum teftişi yaparken karşılaştıkları sorunlar	46
Çizelge 5	İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken karşılaştıkları sorunlar.....	49
Çizelge 6	İlköğretim müfettişlerinin iköğretim kurumları dışındaki kurumların teftiş yaparken karşılaştıkları sorunlar.....	52
Çizelge 7	İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar.....	55
Çizelge 8	İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine karşılaştıkları sorunlar	59
Çizelge 9	İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine karşılaştıkları sorunlar	64
Çizelge 10	İlköğretim Müfettişlerinin görev alanları dışındaki görevleri yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar	66
Çizelge 11	İlköğretim müfettişlerinin görevlerini yaparken genel olarak karşılaştıkları sorunlar.....	69

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin görevlerine yerine getirirken karşılaşmış oldukları sorunların tespit edilmesi , analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Türk Milli Eğitim Sistemi'nde ilköğretim müfettişlerinin her zaman farklı bir yeri bulunmuştur. İlk kurulduğundan beri ilköğretim müfettişliğine farklı misyonlar yüklendirilmiştir. Cumhuriyetin kuruluğu ile beraber cumhuriyet değerlerinin yerleştirilmesi, okur-yazarlığın artırılması, yeni uygulamaya konulan programların yerleştirilmesi ve eğitimin kalitesinin artırılması bunlara başlıcaları sayılabilir. Ancak son zamanlarda da, ilköğretim müfettişliğinin statü başta olmak üzere özlük ve mali hakları yönünden sürekli kayba uğradığı görölmektedir. Yine de, araştırmada görölmektedir ki; ilköğretim müfettişleri kendilerine verilen görevleri her ne şarta olursa olsun yerine getirme çalışmaktadırlar.

Bu araştırmam sırasında göstermiş sabır ve engin hoşgörüsünden dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cem TOPSAKAL'a, bu araştırmaya başlamama vesile olan Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN'a, ve önerilerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Mustafa ERDEM'e, araştırma verilerinin toplanması sağlayan çalışma arkadaşlarıma, her zaman desteğini esirgemeyen Hakkari İlköğretim Müfettişleri Başkanı Kemal SEYİTOĞLU'na ve yardımlarından dolayı Enstitü Sekreteri Kemal DEMİR'e şükranlarımı borç bilirim.

Tezin tamamlanması için beni yüreklendiren eşim Nalan ve oğlum Eren'e.

KISALTMALAR

EYD Eğitim Yönetimi ve Denetimi

EYP Eğitim Yönetimi Planlaması

MEB Milli Eğitim Bakanlığı

MTSK Motorlu Taşıt Sürücüleri Kurs

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu tartışılacak, araştırmanın amaç, önem ve sınırlılıkları ortaya konulacak, araştırmada kullanılacak tanımlar belirtilecektir.

1. 1. PROBLEM

Eğitim, toplumsal bir kurumdur. Eğitim kurumu, toplumun bireyleri arasında oluşan eğitsel ilişkileri anlatır. Bir toplumda her bireyin, yaşamını sürdürmek; toplumsal üyelik görevlerini yerine getirmek; toplumda kendine bir konum sağlamak için gereken davranışları öğrenmesi gerekir. Bireyin bu davranışları kendi kendine ya da aile içinde öğrenmesi, uygar toplumlarda çoğunlukla olanaksızdır. Bireyin bu davranışları öğrenmek için, toplumda üyeler arasında bir eğitsel ilişkiler dokusu oluşur; eğitim kurumsallaşmaya başlar.

Her kurumun, amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi bir bakıma kaynaklarını kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle; kurumdaki çalışmaların sürekli gözlenmesi ve teftiş edilmesi, kaynakların kullanma durumlarının belirlenmesi zorunludur. Kurumlardaki çalışmalarda ve uygulamalarda hata ve eksikliklerin giderilmesi, önce onların bilinmesine, nedenlerin ve önlemlerin bulunmasına bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında teftiş, kurumlar için hayati bir önem taşır (Tem-Sen, 1994, s.)

Teftiş, kamu yararı adına davranışı kontrol etme sürecidir. Eğitim sisteminde teftiş, çeşitli kuramlar yolu ile tahmin edilen sonuçları sentez eden

bir süreçtir. Üç grupta toplanan bu kuramların birincisinde öğrenme , kişilik ve davranış , ikincisinde yasal ve politik kuramlar ile bilgi ve grup dinamiği kuramları, üçüncüsünde ise organizasyon, yönetim, iletişim ve rol kuramları yer alır. Teftişin hedefi, eğitimin ve öğretimin an açlarına en uygun değer ve işlemleri bulmaktır. Bu hedefe göre teftiş, değerlendirme süreci gibi amaçlar bakımından yapılacaktır (Bursalıoğlu, 1991, s.172).

Teftiş, planlamayla başlayan örgütlenme ve iletişimle süren bir bütünlük içinde problem çözmeyi amaçlayan yönetim sürecinin bir uzantısıdır. Yönetim sürecinin istenen nitelikte oluşturulabilmesi için teftişe gereklilik vardır. Bu yüzden teftiş süreci yönetim sürecinin her anında yer alır (Koçak, 1991, s.25).

Eğitimde teftişin amacı, öğretme öğrenme sürecini geliştirmeyi amaçlar. Eğitimde teftiş, öğrenme-öğretme ortamının analizi, ortamın değerlendirilmesi ve sürecin geliştirilmesi gibi işlevleri üstlenmiştir. Böyle bir teftiş; sürecin geliştirilmesinde öğretmene yardım eden, yani doğrudan öğretmen davranışını, dolayısıyla da ürünü etkileyen etkinlikler olarak görülmektedir (Ünal, 1989, s.453).

Türk eğitim sisteminde teftişle ilgili yapılan yasal düzenlemelerde yer alan tanımlarda; "yardımcı olmak", "işbaşında yetiştirmek" ve "rehberlik" kavramlarının yer alması; sistemin günümüz teftiş anlayışına yaklaşması olarak görülebilir ise de, uygulamada bu kavramlara ikinci ve üçüncü derecede önem verilmesi sistemin gelişmesi açısından yeterli değildir (Bilir, 1991, s.32).

Bir teftişin işlevi, öğretme ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin tüm etkinlikleri kapsar. Bu gerçek, denetmenin eğitimsel gelişme ve çağdaş eğitim uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmasını ve gelişmeleri sürekli izlemesini zorunlu kılar (Aydın, 1993, s. 11 - 12).

Teftiş kavramının algılanması, onun ögelerinin bilinmesine bağlıdır. Bunlar durum saptama, var olan durumu, fotoğrafını çekiyormuş gibi ortaya koymak, değerlendirme, düzeltme ve gelişme etkinlikleridir (Başar, 1995, s. 2-3).

Teftişten beklenen liderlik, kaynaklık, danışmanlık, koordinatörlük, rehberlik ve değerlendiricilik gibi fonksiyonlarının gereği olarak insana, paraya, sisteme, malzeme ve yönteme yönelik çalışmaların sonunda durumu belirleme, değerlendirme düzeltme, değiştirme ve geliştirme etkinliğinde bulunabilmesi için müfettişlerin kendilerinden beklenen yeterlikleri almış olmaları şarttır. Bu şart " olmazsa olmaz" düzeyindedir (Cengiz, 1992, s. 157).

Teftiş bir seferde sonuçlandırılan bir etkinlik değil, sürekli işitilen, tanılama, değerlendirme ve geliştirme aşamalarından oluşan döngüsel bir süreçtir (Köklü, 1996, s.266).

Sosyal bir sistem olan eğitim sisteminde yer alan teftiş alt sistemi ayrı bir anlam ifade etmektedir. Girdisi ve çıktısı insan olan eğitim sistemi bir fabrika gibi dşnlmeyip teftişinin ve değerlendirilmesinin sadece kontrol amacının içermemesi beklenmektedir (Gürsoy, 1996, s. 36). Teftiş yönetim kuram ve uygulamalarındaki gelişmelere paralel olarak bir değişim göstermiştir. Bir kontrol mekanizması olarak başlayan teftiş öğüt verme, yol gösterme, öğretmene yardım ve rehberlik aşamalarından geçerek okuldaki öğretme ve öğrenme sürecini geliştirme amacıyla bireylerle çalışma ve eğitim liderliği şekline dönüşmüştür (Bozkurt, 1995, s. 2).

Eğitim diğer sistemlerde olduğu gibi verimlilik derecesi ve basan düzeyi bilinmesi için bir alt sistem olan "kontrol" diğer bir deyimle denetim sistemine gereksinim duyar. Eğitim sistemi; araştırma, kontrol, değiştirme, amaç belirleme olmak üzere dört alt sistemden oluşmaktadır (Sağlamer 1985,7). Eğitim sisteminde bir alt sistem olarak yer alan "denetim" sistem çalışmalarının değerlendirilmesine ve geliştirilmesine olanak sağlar (Taymaz

1993, s.11).

Eğitim süreci geliştirmenin önemli bir boyutu olan denetim kurumu, yaratıcı bir güç, esin verici bir kaynak, moral yükselten bir özendirme aracı ve eğitimde liderlik temellerinden biri olarak görölmektedir (Bursalıoğlu 1991,131).

Türk Eğitim sisteminde denetim hizmetleri, ilköğretimde il düzeyinde, ortaöğretimde ise bakanlık merkez örgütü düzeyinde örgütlenmiş bulunmaktadır. Bu iki aynı örgütlenme, birbirinin devamı olan eğitim kademelerindeki süreçte, kopmalara neden olmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatında bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri olmak üzere iki başlı teftiş biriminin olması gerek bakanlık müfettişlerini gerekse ilköğretim müfettişlerini olumsuz olarak etkilemektedir (Kayıkçı, 2005, s. 126). Bugünkü denetim yapısı ve işleyişi ile etkili eğitim denetiminin amacının gerçeleştirilmesi beklenemez. Denetim hizmetlerinden süreci geliştirme gibi bir işlev bekleniyorsa, yapının bu işlevi gerçeleştirici nitelikte kurulması gerekir (Aydın 1993, 80).

Teftiş için yapılan tanımlar incelendiğinde teftişin önem ve gerekliliği daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla olmazsa olmaz derecesinde önem taşıyan teftiş görevinin yürütölmesiyle sorumlu olan ilköğretim müfettişlerinin yaşadıkları sorunlar, çalışma ortam ve koşulları, bireysel ve mesleki özellikleri eğitim sistemimizin içinde bulunduğu durum da göze alındığında daha fazla önem kazanmaktadır.

İlköğretimin teftişinde, teftiş sisteminin işleyişi, ilköğretim müfettişlerinin iş yükü , maddi olanaklar, teftiş ve öğretim sürecindeki kişilerin yükselme olanakları ve çevre ile ilgili sorunlarda söz konusudur. Bu sorunlar belli bir süreçte etkileşerek zaman zaman birbirlerinin neden ve sonucu olabilmektedir (Burgaz, 1992, s. 15).

İlköğretim müfettişlerinin görevleri genel olarak şu şekilde ayrılmıştır. Bunlar a) Teftiş ve denetleme b) Mesleki yardım, rehberlik ve işbaşında yetiştirme c) İnceleme d) Soruşturma ve e) Araştırma şeklinde sınırlandırılmış ve bu görevlerle ilgili alt görevlerde açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Doğal olarak ilköğretim müfettişlerinin bu görevleri yürütürler iken karşılaştıkları sorunların tespiti ve bu sorunların çözümlenmesi eğitim sistemimizin ve kurumlarımızın daha verimli işlemesi açısından çok önemlidir.

Eğitim kurumlarının örgütsel bir nitelik kazanması sonucu, bu kurumlarda çeşitli nitelik ve nicelikte personelin istihdamı, araç-gereç ve binaların sağlanması ve inşası gerekmeğe başlamıştır. Bunun sonucunda eğitim kurumlarının yönetimi ve teftişi önemli bir süreç haline gelmeye başlamıştır (Uluç, 1998, s.1)

Müfettişler, teftiş işlevlerini her türlü etkiden uzak, sıkıntısız ve huzur içerisinde yerine getirebildikleri ölçüde rollerini de oynayabileceklerdir. Bu bakımdan müfettişlerin teftişlerde karşılaşılabilecekleri güçlükleri ve bunların yol açtığı sorunları, çözümlenmesi için yapılması gerekenleri bilmeleri önem taşımaktadır (Taymaz, 1993,s.43).

Teftiş ve denetim alt sistemi, örgütlerin amaçlarını gerçekleştirmesini sağlamak için gerekli olan bir sistemdir. Türk Eğitim Sisteminde teftiş ve denetim alt sistemine olan ihtiyacın yenileşme dönemi adı verilen Tanzimat Döneminin de hissedilmeye başlandığı görülmektedir. Bu dönemden itibaren çatısı kurulmaya başlayan teftiş ve denetim sistemi, halen zaman zaman çıkarılan yasa ve yönetmeliklerle günün şartlarına uydurilmaya çalışılmaktadır. Teftiş ve denetim alt sisteminin değişen ve gelişen ortamlara uyum sağlaması, sistemin ömrünün uzaması ve çevrenin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi açısından oldukça önemlidir. Diğer sistemlerle uyum sağlayamayan, örgütün insan kaynaklarını geliştirip, bütünleştiremeyen bir

teftiş sistemi örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesini de olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle sistem sürekli araştırma ve geliştirme çabaları ile kendini yenilemeli ve çevredeki diğer sistemlerle uyum halinde çalışmalıdır. (Uluç, 1998, s.7-8)

Mevcut teftiş sistemimiz uzun süredir gerek yapılanması gerek fonksiyonları itibariyle ciddi eleştirilere maruz kalmaktadır. Teftiş sistemi ve anlayışındaki düzensizlik ve yanlışlıklar söz konusu eleştirilerin asıl kaynağını oluşturmaktadır. Ancak, genel itibarıyla ilköğretim müfettişlerin nitelikleri, mesleki kariyerleri, teftiş ve denetimdeki gayret ve azimleri, tarafsız ve adil olmada gösterdikleri titizlikleri göz önüne alındığında bu eleştirilerin tek muhatabının ilköğretim müfettişleri olmadığını belirtmek gerekmektedir. Aslında ilköğretim müfettişleri bu sorunları, tüm eğitim çalışanları ortak paydaşlarıyla beraber yaşamaktadır (Memduhoğlu, 2009).

Teftişin diğer sistemlerle uyumlu olarak çalışabilmesi ise teftiş alt sisteminin yürütülmesinden birinci derecede sorumlu olan ilköğretim müfettişlerin sorunlarının ortaya konulması ve çözülmesi ile mümkün olacaktır.

Yukarıda belirtilen sebepler dolayısıyla Türk Milli Eğitim Sistemi'nin temel taşlarından biri olan ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunların ortaya çıkarılması bu araştırmanın temel problemi olarak belirlenmiştir.

1. 2. AMAÇ

Bu araştırmanın genel amacı; ilköğretim müfettişleri görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunların neler olduğunun belirlemek, analiz etmek ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

Araştırmada bu genel amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranacaktır;

a- İlköğretim müfettişlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

b- İlköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

c- İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

d- İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

e- İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

f- İlköğretim müfettişlerinin diğer görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar nelerdir?

1. 3. ÖNEM

İlköğretim müfettişleri görevlerini yasal düzenlemeler çerçevesinde yerine getirmektedirler. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde görevleri ve görev alanları belirlenmiştir. Bununla birlikte çeşitli yasal düzenlemelerde ilköğretim müfettişlerinin rapor hazırlama ve komisyon görevleri bulunmaktadır. İlköğretim müfettişleri bu görevleri yerine getirirken pek çok sorunla karşı karşıya gelmektedir. İlköğretim müfettişlerinin yaşamış olduğu sorunlarla ilgili olarak lisans üstü araştırmalar bulunmaktadır (Karakaya, 1987; Terzi, 1996; Karamızrak, 1998; Söbü, 2005; Şenyüz, 2006). Yapılan bu araştırmalarda genel olarak; teftiş sistemi ve ilköğretim müfettişlerinin teftiş ve mesleki sorunları üzerinde yoğunlaşarak çalışılmıştır. Ancak, ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunların tespit edilip analizinin yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu araştırma ile; yasal düzenlemeler çerçevesinde, Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken

karşılaşmış oldukları sorunların tespit edilmesi, sorunlarının nedenlerinin analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca bu araştırmanın ilköğretim müfettişliğinin gelişimine ve literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1. 4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı'nda 2008-2009 öğretim yılında çalışan ilköğretim müfettişleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; teftiş ve ilköğretim müfettişlerinin görevleri ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. İlköğretim müfettişleri ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. 1. TEFTİŞİN TANIMI

Sosyal sistemlerde teftiş için yapılacak tek tanım bir çok karışıklıklara yol açar. Bu nedenle, sistemlerin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olan teftiş için amaçları, fonksiyonları ve yararlanılan teknikler göz önünde bulundurularak çeşitli yönlerine ağırlık vererek tanımlar yapılmakta ve bilimsel yaklaşımın önemi paylaşılmaktadır (Taymaz, 2002).

Arapça "fets" kökünden gelen Teftiş kelimesi, bir şeyin aslını, doğrusunu veya işlerin iyi yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan inceleme anlamında kullanılmaktadır. Resmi bir otoriteyi içeren teftiş, Latince "specere" bakmak, "in-specere" içine bakmak anlamında olmak üzere yakından incelemek, resmen araştırmak ve soruşturmak anlamlarına gelmektedir. Teftiş işini yapan kişiye müfettiş denilmektedir. Teftiş kavramı daha çok iç denetime denk düşmektedir. Ayrıca doğruyu bulmak için arama, tarama, muayene ve kontrol etme anlamına gelir (Kenger, 2001).

Teftiş; genel olarak kamuda, özel ve tüzel kişiliği bulunan kurum ve kuruluşlarda yapılmakta olan işlerin; kaynak, imkan ve şartlar dikkate alınarak, yasal çerçeve ile belirlenen amaç, öngörülen temel ilke ve hedeflere uygunluğunu, doğruluğunu, düzenliliğini, verimliliğini, ekonomikliğini, etkinliğini; objektif, geçerli, güvenilir ölçütlere göre karşılaştırma yapabilme, ulusal standartlara ve planlanan esaslara göre durumunu ortaya koyma, giderilebilir eksiklikler için rehberlikte bulunma, değişim ve gelişim için

misyon ve vizyon kazandırmaya ilişkin öneriler getirme sürecidir (MEB-Teftiş Kurulu, 2004, s. 7).

Bilgi, dil, düşünme farklılıkları nedeniyle, teftiş kavramı ülkemizde bazen yanlış algılanmaktadır. Teftiş karşılığı olarak başka dillerde "inspection", denetim gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu sözlerin dilimizdeki karşılığı teftiştir. Teftiş, durumu belirleme, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme öğelerinden oluşan etkinlikler bütünüdür. Teftiş, denetlenecek durumu fotoğrafını çekiyormuşçasına her yönüyle ve olduğu gibi belirleme, bunu olması gereken ve olabilecek olan ölçütleriyle karşılaştırarak değerlendirme, bulunan eksikleri tamamlama, yanlışları doğru ile değiştirme, gereksiz fazlalıklardan kurtulma, daha iyi durumlar olarak geliştirme işidir (Başar, 2000).

Bilindiği gibi teftiş, devletin asli görevleri arasında olup kamu adına yapılan vazgeçilmez bir hizmettir. Kanun koyucu ne kadar iyi niyetli, kanunlar da ne kadar mükemmel olursa olsun; uygulayıcılar, konulan kuralları doğru uygulamadığı sürece, istenen verimin elde edilmesi, belirlenen hedefe ulaşılması mümkün değildir (Çelik, 2003, s. 3).

Teftiş, kamu yararına davranışları kontrol etme sürecidir, önceden kararlaştırılmış amaçları gerçekleştirme derecesini bulmak üzere her kurum da teftiş yapılır. Ayrıca müfettişin davranışları kurumda görevli personelin çalışmalarını da etkiler. Eğitim sisteminde teftiş, çeşitli kuramlar yolu ile tahmin edilen sonuçları sentez eden bir süreçtir. Üç grupta toplanan bu kuramların birincisinde öğrenme, kişilik ve davranış, ikincisinde yasal ve politik kuramlar ile bilgi ve grup dinamiği kuramları, üçüncüsünde organizasyon, yönetim, iletişim ve rol kuramları yer alır (Bursalıoğlu, 1994, s. 172).

Bununla birlikte, teftişi; okulu sosyal bir sistem olarak kabul eden bu sistemi yapısı ve işleyiş özelliklerinin, sistemin bütün alt birimlerine yansıyan

ve süreci etkileyen bir görevler bütünü olarak da düşünmek gerekir (Koçak, 1991, s.22).

Teftiş, denetim, murakabe (Arapça), revizyon, auditing (İngilizce), expertise (Fransızca) terimlerinin tümünün içeriğinde kontrol anlamı bulunmaktadır. Kontrol, yalnız araştırma ve inceleme ile yetinmez, teftişe esas olacak ölçütleri ve fiili sonuçların bu ölçütlerden sapmalarını ile bu sapmaların düzeltilmesi için mümkün olan önlemleri de saptar ve gösterir. Kontrol işini yapan kişiye müfettiş (murakıp), kontrolör, auditor, exper, revizör vb. denilmektedir (Kenger, 2001, s. 7).

Kuşkusuz bu kavramların her yerde her zaman yalnız bu sınırların içinde kullanıldığı söylenemez. Daha nesnel bir ayırım için, bu amaçlara ulaşmada hangi yöntemlerin nasıl uygulandığı belirlenmelidir. Bu amaç ve yöntemler yalnız ülkeden ülkeye değil, eyalet ve bölgelerde de farklılıklar gösterebilmektedir. Denetim ve teftiş sözcükleri arasında, ikincisinin Arapça olması dışında bir farklılık yoktur, her ikisi de, düzeltme-geliştirme amaçlı etkinlikler bütünüdür. Teftiş kavramı, ülkelerin yönetim biçimlerine göre de farklılıklar göstermektedir. Merkezden yönetilen veya bu yönetim şeklinin ağırlıklı olduğu uygulamaların görüldüğü ülkelerde teftiş, bu teftiş birimlerinin temel düşünce, ilke ve süreçleriyle uyum içindedir (Başar, 2000, s. 8).

Genel olarak kurumlarda yapılmakta olan işlerin kaynak, imkân ve koşullar dikkate alınarak, anayasal ve yasal çerçeve ile belirlenen amaç, öngörülen temel ilke ve hedeflere uygunluğunu, doğruluğunu, düzenliliğini, verimliliğini, ekonomikliğini, etkinliğini; objektif, geçerli, güvenilir ölçütlere göre karşılaştırma yapabilme, evrensel ve ulusal standartlara ve planlanan esaslara göre durumunu ortaya koyma, giderilebilir eksiklikler için rehberlikte bulunma, kurum ve kurum çalışanlarının performans değerlendirmesini de içeren değişim ve gelişim için misyon ve vizyon kazandırmaya ilişkin öneriler getiren; başarı değerlendirmesi için toplam kalite ile performansı da kapsayan bir süreçtir (MEB, Teftiş Kurulu, 2004, s. 8-9).

Bununla birlikte teftiş, istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan, eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleksi rehberlik ve yardımdır. Teftiş, eğitim programlarının birçok yönünü etkileyen eř gdmlenmiş bir teknik ve sosyal süreçtir. Eğitim kaynaklarının kolektif olarak etkili bir biçim de kullanılması, öğretimin kalitesine etki eden durum ve etkenlerin eleştirici bir yaklaşımla analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini kapsar. Bu tanıma göre teftiş işlevleri a) tanılama, b) değerlendirme ve c) geliştirmedir (Aydın, 1986, s. 7).

Eski anlayışta teftiş, bir durum saptama ve raporlama işi olarak görülüp uygulanmıştır. Düzeltip geliştirmedike, durumu belirleyip raporlamanın uygulamada yarattığı zararlar, yararlarından çok olacaktır. Çağdaş teftişin yakın hedefi, okullarla ilgili her şeyin düzeltip geliştirilmesidir. Durumun belirlenip değerlendirilmesi ise bu hedefin araçlarıdır. Teftişin uzak hedefi ise, öğrenciler dâhil okuldaki herkesi zdenetimli yapmaktır. zdenetimdi olmak, ağdaş bireyin özelliklerindedir. Bu anlamda teftiş herkesin görevidir. Günümüzde her kurum için yaygınlaşmakta olan performans denetimi ile tüm paydaşlar denetim mekanizmasının içerisinde yer almaktadır. Düzeltme ve geliştirme hedeflerine ulaşabilmek için, öğrenciler, veliler, evre, öğretmenler, okulu ve kendilerini denetlemelidir (Başar, 2000).

2. 2. TEFTİŞİN ÖNEMİ

Eğitim sisteminin ve okul yönetimlerinin amaçlarını ne derece gerçekleştirebildiklerini anlayabilmek ve daha üst düzeyde gerçekleştirebilmek için teftişe ihtiyaç duyulmaktadır. Teftiş yapılamadığında, örgütteki işler karmaşaya dönüşür. Görevliler neyi, ne için, ne düzeyde yaptıklarını bilemeden çabalayıp dururlar. Teftiş de okulların görülen en büyük sorunu, teftişin amaçlarına uygun olarak nitelikli yönetmen ve müfettişler eliyle yapılmayışıdır. Bu yüzden de teftiş ve değerlendirme kavramları öğretmenlere sevimsiz görünmektedir. Oysa insanın doğasında, yaptıklarını denetlemek ve değerlendirmek bulunmaktadır (Başaran, 1982, s. 106).

Teftişin temel amacı, örgüt amaçlarının gerçekleştirilme derecesini izlemek ve sonuca ulaşabilmek için gerekli tedbirleri almaktır. Bu nedenle örgütün tüm faaliyetleri sürekli teftiş ve kontrol altında tutularak, amaçların sağlıklı ve istenilen derecede yerine getirilmesine çalışılır. Eğitim de teftiş, eğitim ve öğretim amaçlarına uygun yöntemleri bulmak ve ürünün nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini sağlama amacını güder (Altıntaş, 1980, s. 14).

Eğitim sisteminde teftişin diğer bir amacı da, örgüt amaçlarının gerçekleşme derecesini tespit etmek, daha iyi sonuçlar alabilmek için gerekli tedbirleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla örgütün işleyişi bir bütün olarak, planlı ve programlı bir biçimde sürekli olarak izlenir, noksan yönler tespit edilir, düzeltilir, hataların tekrarı engellenmeye ve daha sağlıklı işleyiş gerçekleştirilmeye çalışılır. Fonksiyonel bir yapıya ve sağlıklı bir işleyişe sahip olan bir teftiş sisteminin ölçütlerden sapma eğilimlerini, daha sapsmalar meydana gelmeden ve örgütte büyük kayıplara yol açmadan belirlenmesi beklenir. Bu güçte olan bir teftiş sistemine sağlıklı bir sistem denilebilir (Koçak 1992 , s. 23).

Teftiş, eğitim yönetiminin bir alt sistemi olarak, işlevlerini ve görevlerini gerçekleştirmek suretiyle eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olur. Sistem özellikleri açısından teftiş, sistemin girdi, işlem ve çıktılarında bilgi alınması, alınan bilgilerin değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre örgüt amaçlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir (Gökçe, 1994, s. 72).

Teftiş, planlamayla başlayan örgütlenme ve iletişimle süren bir bütünlük içinde problem çözmeyi amaçlayan yönetim sürecinin bir uzantısıdır. Yönetim sürecinin istenen nitelikte oluşturulabilmesi için teftişe gereklilik vardır. Bu yüzden teftiş süreci yönetim sürecinin her anında yer alır (Koçak 1992, s. 25).

Teftiş, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının belirlenmesi sürecidir. Teftişin asıl amacı da örgütün amaçlarının gerçekteşme derecesini saptamak, daha iyi sonuç elde edebilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Teftişin diğer bir önemli amacı da sürece katılanlarda gelişme isteği yaratmaktır (Aydın, 1993).

Her örgüt belli amaçları gerçekteşirmek için kurulur. Bunun için kaynaklarını rasyonel kullanarak bu amaçlarını gerçekteşirmek zorundadır. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi bir bakıma kaynakların ne oranda kullandığına bağlıdır. Bu ise ancak teftiş ile belirlenebilmektedir. Teftiş, aslında yönetim sürecinin her alanında yer alan bir süreçtir. Yönetim sürecinin verimli ve rasyonel islemesi, örgütsel amaçlardan sapmaması için denetleme sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. Denetleme sürecinin öneminden dolayı birçok örgütte yönetim sürecinin dışında teftiş birimleri kurulmuştur. Bir yandan yönetim sürecinin içinde üstler, astlarının eylem ve işlemlerini denetlerken, öbür yandan da örgütün denetleme biriminin elemanları, personeli ve örgütün işleyişini denetlerler (Başaran, 1989, s. 307).

Bir örgüt içinde işlerin önceden saptanan amaçlarla karşılaştırılması ve ayrılıklar varsa giderilmesi için yönetim tarafından gerekli tedbirlerin alınması teftişin amaçlarından biridir (Tortop, 1993, s. 218). Bir başka amaç da, öğretim ve öğrenme sürecini geliştirmektir. Teftiş, yönetici, öğretici ve yardımcı personelin mesleki gelişimlerini sağlama yoluyla, okulların başarısında ve ürünün niteliğinin arttırılmasında anahtar görevi yapar (Seçkin 1991, s. 20).

Teftiş alt sistemi ile gelişmeler günü gününe kontrol edilerek değişmeler günü gününe öğrenilmektedir. Böylece örgütün çevreye uyumu ve uyarlanması kolaylaştırması açısından da teftiş ayrı bir önem taşımaktadır (Başaran, 1989, s. 308).

Teftiş de amaç saptanırken, kurumun genel amaçları doğrultusunda, yapılacak teftiş türünün özel amaçlarının; kurumda girdi, işleme ve çıktı

süreçlerini etkileyebilecek tüm değişkenler ile bunların kurumun genel amaçlarıyla ilişkilerinin, kurumu etkileyen ve ondan etkilenen çevre sistem ve alt sistemlerinin genel özellikleri ve beklentilerinin de gözetilmesi, sistem kuramları gereğidir. Böylece, hem kurma hem çevreye çok yönlü bir bakış ve değerlendirme ile teftişi etkileyecek daha çok sayıda değişken gözetilip, teftiş süreç ve işlemlerinde olabilecek yanlılgılar en aza indirilebilir (Başar, 2000, s. 10).

Eğitimde teftiş, öğrenme - öğretme ortamının analizi, ortamın değerlendirilmesi ve sürecin geliştirilmesi gibi işlevleri üstlenmiştir. Böyle bir teftiş; sürecin geliştirilmesinde öğretmene yardım eden, yani doğrudan öğretmen davranışını, dolayısıyla da ürünü etkileyen etkinlikler olarak görülmektedir (Ünal, 1989, s. 453).

Teftişin fonksiyonlarının geçerli, güvenilir ve objektif olması gerekir. Teftişin geçerliliği, kullandığı araçların, teftişin amaçlarının gerçekleştirilmesine hizmet edebilir olması ile bağlantılıdır. Güvenirlik, aynı davranışın ölçme ve değerlendirilmesinde her zaman aynı sonuçların alınmasıdır. Güvenirlik ve geçerlilik, davranışlara dönük standartların oluşturulmasını ve objektif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasını gerektirir (Bilgen, 1988, s. 143). Teftiş aynı zamanda, plânlama ve uygulamaların hedefe ulaşip ulaşmadığının belirlenmesi, varsa eksik ve sapmaların düzeltilmesi amacının yanında kurumun ve çalışanların sürekli gelişimini sağlamaya yönelik stratejilerin belirlenmesini de hedefler. Yapılan faaliyetlerden istenilen verimin alınması, beklenen fayda ve gelişimin sağlanması, faaliyetlerin başarı ile sürdürülebilmesi, sürekli ve etkili bir teftişle sağlanabilir.

Teftişin süreci geliştirme işlevi, teftiş sürecinin olmazsa olmaz bir parçası olarak varlığını korumak durumundadır. Özellikle eğitim örgütlerine özgü bir durum, kısmen eğitim işinin kendine özgü niteliğinden, kısmen de teftişin geçirdiği tarihsel evrimden kaynaklanmaktadır (Açıkgöz, 1990, s. 168).

Teftiş, öğretmeyi ve öğrenmeyi etkileyen etkenlerin tümünün değerlendirilmesi ve daha etkili bir öğretime ve öğrenme ortam ve koşullarının hazırlanması işidir. Değerlendirmede kullanılan yöntemler de dâhil, öğretim ve öğrenme sürecinde rol oynayan etkenlerin tümü söz konusu değerlendirmenin kapsamına girmektedir (Aydın, 1993, s. 10).

Üç açıdan teftiş süreci yönetim için gerekli ve kaçınılmazdır. Bir örgütün bütün alt sistem ve parçaları örgütsel amaçları gerçekleştirmek için çaba harcarlar. Örgütün en önemsiz görünen bir parçası dahi amaçlardan saptığında örgütün etkinliği düşer. İşte teftiş, örgütünün bütünü kapsayarak, bütün birimleri örgütsel amaçları yönlendirmek açısından gerekli ve kaçınılmazdır. İkinci olarak örgütün varlığını sürdürebilmesi ve etkin bir biçimde amaçlarını gerçekleştirebilmesi için çevresinde vuku bulan değişimlere uyum sağlaması ve haberdar olması gerekir. Bu açıdan da teftiş, yönetim alt sistemli olarak önemli görevler üstlenir. Üçüncü olarak, örgütte çalışan personel bilerek veya bilmeyerek örgütsel işlem ve eylemlerden sapmaktadır. Teftiş süreci söz konusu sapmaları önlemek açısından gerekli ve kaçınılmazdır. Eğitim sistemimizde örgüt yönünden yeterince kavramlaştırılmayan süreçlerin başında teftiş ve dolayısıyla değerlendirme süreci gelmektedir (Taymaz, 1982, s. 3).

Hataları en aza indirmenin ve belirlenen hedefe ilerlemenin yegane yolu, yapılanları gözden geçirmek, denetlemek, yanlışları bularak düzeltmek ve onları tekrarlamamaktır. Bu, fert için de, kurum için de millet için de aynıdır. Klasik teftiş anlayışı; sadece, yönetim uygulamalarının yürürlükteki mevzuata göre değerlendirilip hatalı ve eksik yönlerinin tespiti ile yetini ekten ibaret iken; günümüzde teftiş, yönetim mekanizmalarının gösterdiği performansın, yürürlükteki mevzuatla ne ölçüde uyumlu olduğunun belirlenmesinin yanında, aksayan ve eksik bırakılan hususlarda ilgililere rehberlik etmek, uygulanabilir çözüm önerileri üretmek onların önünü ve ufkunu açmak gibi görevler yüklenmiştir (Çelik, 2003).

2.3. TEFTİŞİN TARİHÇESİ

Türk Eğitim Sistemi'nde, ilköğretim düzeyinde denetim hizmetinin Tanzimat Dönemi'nde başladığı görülmektedir. İlk kez 1846 tarihli "Sıbyan Mekatib-i Muini" olarak ilkokullar müfettişliğinden söz edilmektedir. Bu dönemde denetim hizmetlerinin "İl Eğitim Kurulları" nın üyeleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir (Su, 1983, s. 177).

İlköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerinin belirlendiği ilk yönetmelik "Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezaifine Müteallik Talimat" 1910'da yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelikte soruşturma, teftiş ve aydınlatma konularının yer aldığı görülmektedir (Okutan, 1996, s. 6).

İlköğretimle ilgili en önemli gelişme hiç kuşkusuz 1913 yılında kabul edilen "Geçici İlköğretim Yasası" dır. Okulların teftişi de bu yasa da yer almaktadır. İlköğretim müfettişlerinin resmi ve özel ilkokulları denetlemeleri yasa da öngörülmektedir (Taymaz, 1997, s.14).

İlköğretim Müfettişlerinin Görevlerine İlişkin Yönetmelik 1914 yılında yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelikte müfettişlerin görev ve yetkileri, teftişlerde göz önünde bulundurulacak esaslar yer almaktadır (Aydın, 1993, s. 145).

1923 yılında "İlköğretim Müfettişlerinin Görevlerine İlişkin Yönetmelik" yürürlüğe konulmuştur. Daha önce yürürlüğe konulan yönetmeliklerden özde farklı olmadığı anlaşılmaktadır (Okutan, 1996, s.6)

1927 yılında yürürlüğe giren "İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği" nde ise; teftişe ilişkin görevler, öğretim ve yol göstermeye ilişkin görevler, soruşturmaya ilişkin görevler, görevlerin yerine getiriliş biçimi ve sonuçları, diğer konular yer almaktadır (Su, 1974, s. 2-3).

1938 yılında "İlk Tedrisat Müfettişlerinin Muvazane-i Umumiye İçine Alınmasına Dair Kanun" çıkarılmıştır (Taymaz, 1997, s.6).

1960'da "İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği" kabul edilmiştir. Eğitim sistemine yeni bir organ olarak "İlköğretim Müfettişleri Kurulu" nu getiren yönetmelikte, müfettiş görevleri yerine "Kurul Görevleri" nden söz edilmekte, ilköğretim müfettişlerinin kaçınacakları konular da yeniden düzenlenmektedir (Taymaz, 1997, s. 16).

1963'de yayımlanan "İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği" nde Ulusal Bayramların değerlerine yaraşır bir biçimde kutlanmalarının sağlanması vurgulanmakta ve bu konuda müfettişlere sorumluluk verilmektedir.

10. 11. 1969 tarih ve 1580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği" hükümlerine göre, eğitim sistemine bir organ olarak "İlköğretim Müfettişleri Kurulu" getirilmiş, müfettiş görevleri yerine "Kurul Görevleri" nden söz edilmiştir.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 12. 10. 1983 tarih ve 2917 sayılı kanunla değişik 5. maddesi; "ilköğretim kurumlarının rehberlik, teftiş ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere ilköğretim müfettişleri görevlendirilir. İlköğretim müfettişlerinin nitelikleri, yetişme şekli, görev ve yetkileri ile atanma usul ve esasları yönetmelikle tespit edilir" hükmünü getirmiştir.

Söz konusu kanun gereğince, ilköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin yılda en az bir defa teftişi ve soruşturma işlemleri, bu kurumlarda yapılan ve yapılması gereken çalışmaların denetimi, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi, verimlilik derecesinin tespiti ve rehberlik hizmetleri, mevcut ilköğretim müfettişleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1. 4. 1986 gün ve Personel Genel Müdürlüğü'nün 60317 sayılı onayı ile "Milli Eğitim Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği" uyarınca sınıf öğretmenlerinin ikinci, müdürlerinin ise birinci sicil amirliği görevi ilköğretim müfettişlerine verilmiştir.

1990 tarihinde "İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği" 1991 tarihinde "İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi" çıkarılmıştır. Son iki maddede anılan yönetmelik ve yönerge esasları uyarınca lise bünyesindeki ortaokullar hariç, bağımsız ortaokullar ile ilköğretim okulları bünyesindeki ortaokulların teftişleri de ilköğretim müfettişlerine verilmiştir.

İlköğretim müfettişlerinin görevleri 1990 yılında yürürlüğe giren "İlköğretim müfettişleri Kurulu Yönetmeliği" nde; rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma, şeklinde belirlenmiştir (MEB, 1990, s.13).

3 Nisan 1998 gün ve 4359 sayılı yasada "İlköğretim Müfettişleri 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilat Kanuna dahil edilerek kariyer meslek grubuna alınır, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde örgütlenerek, eğitim-öğretim hizmetleri sınıfında görev unvanlarına uygun kadro tahsisi yapılır" ibaresi ile ilköğretim müfettişlerinin teşkilattaki yeri gösterilmiştir. Bu değişikliklerden sonra 13 Ağustos 1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği" ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları'nın işleyişini sağlamak, müfettiş yardımcılığına alınacaklar ve müfettişliğe atanacaklardaki aranan nitelikleri, bunların görev, yetki ve sorumluluklarını, yetiştirme şekillerini, çalışma usullerini, hizmet bölgelerini, yer değiştirme suretiyle atanmalarını, değerlendirilmelerini, görevden alınma ve ayrılmalarını, müfettiş yardımcılara uygulanacak yarışma ve yeterlilik sınavları ile ilgili esas ve usulleri; hizmet gerekleri, sicil, kıdem, kariyer liyakat, hizmet puanı,, sınav ve benzeri ölçütlere göre düzenleyerek, inceleme, soruşturma, teftiş, değerlendirme ve rehberlik hizmetlerinde etkinlik ve verimliliği arttırmak amaçlanmıştır (MEB, 1999).

Yeni "İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi" 01.02.2001 tarihinde yürürlüğe konmuştur. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, ilköğretimde rehberlik ve denetim alanında getirdiği pek çok yenilik bakımından yerinde bir

uygulama olarak bulunmaktadır. Yönergede özellikle; rehberliğe önem ve gereğine yapılan vurgu, başarının ödüllendirilmesi, müfettişlere verilen araştırma görevi, denetlenen personelin hizmet içi eğitimi ihtiyacı, eğitim bilimlerinin verilerinin rehberlik ve denetimde kullanılması, gibi hususlar bunların başlıcaları olarak görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre; ilköğretim müfettişleri rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma, araştırma görevlerine ilişkin hizmetleri yerine getirmek zorundadır. Çalışma alanları ise; Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre, ilköğretim kurumları başta olmak üzere illerde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı sürücü kurslarından, yaz kur'an kurslarına, dershanelere kadar birçok kurum ve okulu kapsamaktadır (MEB, 2000; MEB, 1999).

2. 4. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİ BAŞKANLIĞI

KURULUŞU VE GÖREVLERİ

Her ilde doğrudan il millî eğitim müdürüne bağlı olarak, rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma hizmetlerini yürütme amacıyla başkan, başkan yardımcıları, müfettiş ve müfettiş yardımcıları ile başkanlık bürosundan oluşan ilköğretim müfettişleri başkanlığı kurulur.

Başkanlık bünyesinde;

- a) İlköğretim müfettişlikleri başkanlığı
- b) İnceleme ve değerlendirme komisyonu,
- c) Teftiş grupları,

d) Başkanlık bürosu, bulunur (MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999).

2. 4. 1. İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlığı

İlköğretim müfettişlikleri başkanlığı; başkan, ve başkan yardımcıları ile müfettiş ve müfettiş yardımcılarında oluşan bir danışma ve denetleme birimidir, ilköğretim müfettişleri başkanı, İlköğretim müfettişlikleri başkanlığının da başkanıdır.

İlköğretim müfettişlikleri başkanlığı; öğretim yılı başında, ortasında ve sonunda olmak üzere en az üç defa bir gündemle toplanır. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları, bir hafta öncesinden gündem bildirilerek toplantılara çağrılır. İlköğretim müfettişlikleri başkanlığı, il millî eğitim müdürü veya başkanın yazılı isteği üzerine olağanüstü toplantıya da çağrılabilir. Başkan, öğretim yılı içinde en az ayda bir defa olmak üzere grup başkanları ile toplanır.

Başkanın görevlendirilmesi valiliklerce, en az on yıl ilköğretim müfettişliği yapmış olanlar, bu şartı taşıyan aday bulunmaması hâlinde kıdemi fazla olan ilköğretim müfettişleri arasından başkanlık için üç aday belirlenerek Personel Genel Müdürlüğüne teklif edilir. Personel Genel Müdürlüğü'nce eğitim, sicil ve kıdem durumu dikkate alınarak bu adaylardan biri Bakan onayı ile üç yıllığına başkan olarak görevlendirilir. Başkanlık yapanlar, aynı usulle en fazla bir defa daha teklif edilerek görevlendirilebilir.

Müfettiş ve müfettiş yardımcısı sayısı 50'ye kadar olan illerde bir, 51'den 100'e kadar olan illerde iki, 101'den 200'e kadar olan illerde üç, 201'den fazla olan illerde dört başkan yardımcısı görevlendirilir.

Başkan yardımcıları, o ildeki ilköğretim müfettişleri arasından en az üç yıl ilköğretim müfettişliği yapmış olanlardan, bu şartı taşıyanların bulunmadığı durumlarda kıdemi fazla olan ilköğretim müfettişlerinden biri başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile üç yıllığına

görevlendirilir. Başkan yardımcılığı görevi sona erenler, aynı usulle yeniden görevlendirilebilir.

2. 4. 2. İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu

İllerde üç müfettişten oluşan “İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu” oluşturulur. İhtiyaç duyulması durumunda, inceleme ve değerlendirme komisyonu sayısı, başkan yardımcısı sayısı kadar artırılabilir. Komisyon üyeleri, ilköğretim müfettişleri arasından öğretim yılı başında başkanın önerisi, millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile bir yıl için görevlendirilir.

İnceleme ve değerlendirme komisyonu başkan tarafından gönderilen inceleme ve soruşturma raporları ile ön inceleme usul ve esas yönünden incelemek ve sonucu yazılı olarak ilgili dosya ile birlikte başkana sunmakla görevlidir.

2.4. 3. Teftiş Bölgeleri ve Teftiş Grupları

İller, hizmet verimliliği ile okul ve kurumların yönetici ve öğretmen sayıları göz önünde bulundurularak, başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün onayı ile teftiş bölgelerine ayrılırlar.

Her teftiş bölgesinde yeterli sayıda müfettiş ve müfettiş yardımcısından meydana gelen teftiş grupları oluşturulur. Teftiş gruplarının görev bölgeleri, öğretim yılı başlamadan on beş gün önce başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün onayı ile belirlenir. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları teftiş gruplarına dengeli olarak dağıtılır. Bir teftiş bölgesinde iki öğretim yılı görev yapmak esastır. Ancak zorunlu hallerde iki yıldan önce de teftiş bölgesi değiştirilebilir, ihtiyaç halinde özel çalışma grupları oluşturulabilir.

Teftiş grubunun görev ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları bir yönerge ile belirlenir. Grup başkanı, teftiş grubu üyeleri arasından başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün onayı ile görevlendirilir.

2. 4. 4. Başkanlık Bürosu

Başkanlık bürosu; yeter sayıda şef, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama kontrol işletmeni, memur ve diğer personelden oluşur.

Büro görevlileri iş ve işlemlerle ilgili edindikleri bilgileri açıklayamaz, gizlilik dereceli olan defter, rapor, öninceleme ve diğer evrakı başkanın izni olmadan kimseye gösteremez ve veremezler.

2. 5. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞ VE MÜFETTİŞ

YARDIMCILARIN GÖREV ALANLARI

Müfettiş ve müfettiş yardımcılarının, rehberlik, iş başında yetiştirme, teftiş, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerine yönelik olarak;

a) Okulöncesi ve ilköğretim kurumları,

b) 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyette bulunan okul öncesi ve ilköğretim kurumları ile ilköğretim seviyesindeki dershaneler, her tür ve seviyedeki özel yaygın eğitim kursları ile Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri,

c) 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında faaliyette bulunan ve Başkanlığın gözetim ve denetiminde bulunan kurslar,

d) Ortaöğretim kurumlarında alan yeterliğinin tespitine ilişkin olanlar hariç, inceleme araştırma ve soruşturma işlemleri,

e) Bakanlık taşra teşkilatında il millî eğitim m¼d¼rl¼đ¼ne bağlı diğer kurumlardan Valilikçe uygun g¼r¼lenler, g¼rev alanını oluşturur (MEB İlk¼đretim M¼fettiřleri Başkanlıkları Y¼netmeliđi, 1999).

2. 6. İLK¼ĐRETİM M¼FETTİŐLERİNİN G¼REVLERİ

M¼fettiřler, eğitim sisteminin doğrudan etkileyebilmeleri ve değerlendirebilmeleri nedeniyle eğitim org¼tlerinde ¼nemli bir role sahiptirler (Cemaloğlu, 1996, s. 3).

Eğitim sisteminde m¼fettiřlerin g¼revlerini yerine getirebilmeleri ve rollerini oynayabilmeleri için aranılan yeterlikleri kazanmış olmaları gerekir. Eğitim sisteminde m¼fettiřin yerini bu rolleri oynarken g¼sterdiđi davranışlar belirler. İlk¼đretim m¼fettiřlerini g¼revleri şu başlıklar altında toplanabilir. Teftişin g¼rev boyutunu; teftiş ve değerlendirme, rehberlik, mesleki yardım ve iş başında yetiştirme, inceleme ve araştırma ile soruşturma oluşturur (Taymaz, 2002, s. 48).

M¼fettiřler bu g¼revlerini yerine getirirken aşamalı olarak durum saptama, ¼nerilerde bulunma, değerlendirme ve geliştirme aşağdaki etkinliklerde bulunur ve bu etkinlikler teftişin s¼re boyutunu oluşturur. M¼fettiřler belirlenen g¼revleri yukarıdaki s¼relerle yerine getirirken rol boyutunu oluşturan ve her biri birer yeterlik alanı olabilen y¼neticilik, liderlik, ¼đreticilik, rehberlik, araştırma uzmanlığı ve sorgu yargıçlığı rolleri oynaması beklenir (Taymaz, 2002, s. 27).

Bir teftişin işlevi, ¼đrenme ve ¼đrenmenin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin t¼m etkinlikleri kapsar. Bu gerçek, m¼fettiřin eğitimsel gelişme ve ağdaş eğitim uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmasını ve gelişmeleri s¼rekli izlemesini zorunlu kılmaktadır (Aydın, 1993, s. 11).

Eğitim mufettişi; uyelerin beklentilerini gerçekleştirmede, kurumun, çevrenin, örgütün olanaklarını bilmeli bunları kullanabilmelidir. Bu, onun çevreyi de tanınmasını gerektirir. Mufettiş okul çalışanlarının birer insan olduklarını unutmamalı, onları değer biçilecek bir eşya olarak gormemelidir. Karşısındakine içtenlik, güler yüz, sevgi, saygı gstermeyenin, bunları beklemeye de hakkı olamaz. Eğitim mufettişi, örgütteki görev yapısını iyi tanınmalıdır. Kurumun ve çevrenin özelliklerini çok iyi bilmeli, davranışlarını bunlara göre seçebilmeli, ödül yetkilerini elinde tutup yerinde kullanabilmelidir. Mufettiş, grubun ihtiyaçlarıyla okulun amaçları arasında ilgi kurabilmelidir (Karamızrak, 1998). Bu görevlerden her biri mufettişlere çok çeşitli yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Kaya, 1993, s. 185).

2. 6. 1. Teftiş ve Değerlendirme

Öğretmenin sınıf içindeki durumu belirlemenin daha iyi bir yöntemi bulunmadığından sınıf ziyaretleri bir teftiş aracı olarak uzun zamandan beri kullanılmaktadır (Sağlamer, 1985, s. 51).

Eğitim-ğretimin asıl hedefi Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifadesini bulan genel amaçlar doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen bilim ağı insanını yetiştirmektir.

Eğitilmiş insan; gelecekte, rekabet gücünün artmasında ülkemizin en büyük avantajı olacaktır. İstenilen insan gücünün yetiştirilmesi, ancak eğitime ilişkin girdilerin yerinde ve etkili kullanımı ile mümkündür.

Eğitim-ğretimin merkezinde ğrenci bulunmakta olup, diğer unsurların hepsi, bu hedef kitlenin amaca uygun yetiştirilmesi için birer araç durumundadır. şüphesiz öğrencilerin iyi insan, iyi vatandaş ve iyi meslek sahibi olarak yetiştirilmesinde en etkili rol öğretmene düşmektedir.

Teftiş ve performans değerlendirmesinin gayesi, önceden tespit edilmiş amaçları gerçekleştirmek, bu amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda,

plânlanan ve yürütülen etkinlikleri sürecin her aşamasında bilimsel esaslara ve objektif kriterlere göre ölçmek ve değerlendirmek; öğretme-öğrenme sürecini geliştirmek için gerekli önlemlerin alınmasını ve düzenlemelerin yapılmasını sağlayıcı çalışmalarda bulunmaktır. Bununla beraber, uygulamaların en iyi ve doğru olanında beraberliği sağlamak; Devlet'in sürekliliği için eğitimi etkili kılmak; öğretmenlerin yeterliliğini artırırken, eğitim ortamının iyileştirilmesine katkıda bulunmak; niteliğin yükseltilmesi ile verimin artırılmasında, programların ve öğretimin geliştirilmesinde çaba harcamak, hizmet sırasında vasıfları olan elemanların üst görevlere hazırlanmasında ve getirilmesinde seçici rol almak suretiyle yönetimi güçlendirmek, teftiş ve performans değerlendirmesinin başlıca amaçlarındandır (MEB-Teftiş Kurulu, 2004, s.67-68).

Eğitim örgütlerinin hedefledikleri amaçlara ulaşp ulaşmadıklarının belirlenmesinde değerlendirme sisteminin yoğun ve sistemli olarak kullanılması gerekmektedir. Değerlendirme sistemi, geliştirmenin başlangıcı sayılmaktadır. Eğer değerlendirme yapılmaz ise sistemin başarı veya başarısızlığının çözümlenmesi, hangi noktada bulunduğu saptanması güçleşecek, hatta belirsizleşecektir (Cafoğlu, 1996, s. 145).

Öğretmen etkililiğini değerlendirme yöntemi olarak kullanılan ders teftişi; genel teftişler sırasında ya da bunlardan ayrı olarak sınıf ziyaretleri aracılığıyla yapılmaktadır (Sağlamer, 1985, s. 50).

Müfettiş yapacağı sınıf ziyaretlerini önceden haber vererek daha da önemli öğretmenle birlikte gözlem öncesinde görüşerek, planlayarak yapmalıdır. Habersiz ve sürpriz ziyaretler yerine, öğretmenin en iyi gösteri yapabileceği zamanlarda sınıf ziyareti yapılmalıdır (Yalçınkaya, 1992, s. 45).

Değerlendirme geçerli bir ölçmeye, ölçmede de standart kriterlere dayalı olmalıdır (Bilgen, 1998, s. 144).

Öğretmen teftişi ve performansının değerlendirilmesi; çoklu veri kaynaklarına dayalı olarak, öğretmenin eğitim-öğretim sürecindeki gözlenebilir ve değerlendirilebilir eylemleri belirlenmek suretiyle ana kriterler ve genel bağlamda performansının değerlendirilmesidir (MEB-Teftiş Kurulu, 2004, s. 9).

Öğretmenle birlikte planlamanın diğer bir yararı da zamanın daha verimli kullanılmasını sağlamasıdır (Sağlamer, 1985, s. 55).

Personelin iş verimliliğini artırmak ve sürdürülebilmek için performans ölçme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Performans değerlendirmesi; önceden saptanmış kriterlere göre, karşılaştırma ve ölçme yoluyla personelin görevdeki performansının değerlendirilmesi sürecidir. Değerlendirme, bireylerin gelişimini cesaretlendiren eğitim sürecinin düzenli bir parçası olmalıdır. Değerlendirmenin başarılı olabilmesi için, çalışanların performanslarını geliştirmeyi talep etmeleri, yöneticilerin de çalışanlara performans seviyelerini arttırmada yardım etmeleri ve öğretilmeleri esastır (MEB-Teftiş Kurulu, 2004, s. 7).

2. 6. 2. Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme

Müfettişlerin temel görevi, öğretmene eğitim ve öğretim etkinliklerinde yardım ve rehberlik ederek eğitim ve öğretimin verimliliğini arttırmaktır. Bugünkü eğitim sisteminde müfettişlerin bu görevleri yanında eğitim ve öğretim etkinliklerini doğrudan etkilemeyen soruşturma görevi de vardır (Karagözoğlu, 1977, s. 4).

Rehberlik; eğitim-öğretim ile diğer çalışma ve uygulamalarda; kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak, verimliliği arttırmak, mevzuata uygunluğu sağlamak, eğitim-öğretim düzeyini arttırmak ve teftiş hizmetleri sırasında görevlileri bilgilendirmek, onları hizmet içinde yetiştirmek için yapılan her türlü meslekî yardım, bilgilendirme, teşvik ve önerileri kapsayan hizmetlerdir (MEB-Teftiş Kurulu, 2004, s. 9).

Okul örgütünün bir üyesi olan öğretmen, çalışmalarındaki başarı derecesini bilmek, kendi meslek arkadaşları ve diğer grup tarafından takdir edilmek ister. Bu ise önemli bir doyum kaynağıdır. Bu nedenle müfettişin öğretmen performanslarını takdir etmesi, özendirici önlemler aşması ve öğretmenlerin sağduyusuna güvenmesi beklenen bir davranıştır (Aydın, 1993, s. 105).

Müfettişin amacı, öğretmenlerin tümünün katkısıyla ve tüm eğitim kadrosu olarak istenilen eğitimsel amaçlara ulaşmaktır. Amaçların ortak olması ve ortak sorunların çözümü ancak, sorunların ve amaçların birlikte saptanması, birlikte karar alınması, ortak eyleme geçilmesi ve sonuçların birlikte değerlendirilmesi ile mümkündür (Ünal, 1989, s. 454).

Günümüz eğitimcilerinin çoğuna göre teftiş; eğitim sürecinden daha iyi ürün alabilmek için bu süreci meydana getiren üyelere rehberlik etmektir. Bu görüşe göre teftiş de amaç; öğrencilerin eğitim sisteminde istediği düzey ve nitelikte yetişmelerini sağlamak için bu konuda görevli yönetici, öğretmen ve diğer ilgililere yardım ve rehberlik etmektedir (Bilir, 1991, s. 254).

Eğitim teftişi, eğitim yönetici, uzman ve öğretmenlerin meslek gelişmelerinin teşvik eden, onların sorunlarına çözüm yolları bulan, yardım eden, eğiten ve değerlendiren bir süreç olarak değiştirebileceği anlayışıdır. Ancak bu davranış değişikliğinin sağlanabilmesi için, bu anlayıştaki teftişte eğitim personelinin mesleki yönden gelişmişlik düzeyine bağlı olarak süreklilik kazandırılması gerekmektedir (Ünal, 1989, s. 449).

Milli Eğitim Bakanlığı teftiş yönetmeliğinde Bakanlık ve İlköğretim müfettişlerine rehberlik, mesleki yardım ve işbaşında eğitim yapılması bir görev alanı olarak verilmiştir. Eğitim süresince rehberlik ve işbaşında yetiştirme kavramları ile etkinliklerini kesin hatlarla birbirinden ayırmak güçtür. Müfettişin denetlediği bireyin işinde daha başarılı olabilmesi ve gelişebilmesi için bireyle ve gruplarla çalışmasında önerilerde ve katkıda

bulunmasında hem rehberlik yapar, hem mesleki yardımda bulunur ve hem de işbaşında yetiştirir (Taymaz, 2002, s. 89).

Bazı insanlar, yardım gereksinmelerini belli etmekten kaçınırlar. Müfettişinin bunları bulabilmesi, ilgi ve duyarlılığı gerektirir. Müfettiş bu durumda yardım girişimini başlatıcı olmalı, ama bunu bireye fark ettirmemeye çalışmalıdır. Birey konuşma gizliliğinin sağlanacağı konusunda müfettişe güven duymalıdır. Bu güven, daha önceki ilişkilerde gösterilen davranışlarla sağlanabilir. Müfettiş karşısındakilere saygı göstermeli, öğrendiklerini kötüye kullanmamalı, onlardan başka amaç için yararlanmamalıdır. Rehberlik ve yardım görüşmelerinde rahat bir ortam yaratılmalı, sorgulama havası verilmemeli, görüşme aceleye getirilmemelidir. Öğüt, veren için olduğu kadar alan için de sıkıntılı bir yardım biçimidir. Sorunların kişisel görüşlerden ayrı tutulması da nesnelliği sağlamanın bir koşuludur (Başar, 2000, s. 71 -72).

2. 6. 3. İnceleme

İnceleme, bir konunun her yönü ile dikkatle, özenle ve titizlikle gözden geçirilmesidir. Bir olay veya olguyu ele alıp özelliklerini, ayrıntılarını anlatmaya, öğrenmeye ve açıklamaya çalışmaktır. Bu açıklamalara göre bir işi ya da bir konuyu özellik ve ayrıntılarla ele alıp anlamaya çalışma durumudur. Teftişte inceleme teftiş edilen birim veya olayı ayrıntılarıyla tanımaya çalışma eylemidir. Eğitimde gelişmenin derecesi bir bakıma teftiş sırasında yapılan incelemenin başarısına bağlıdır (Taymaz, 1997, s. 65-66).

2. 6. 4. Soruşturma

Kamu yönetimi, yasalarla kendisine verilen görevleri yerine getirirken, görevlendirilen personelin belirli amaçlar doğrultusunda çalışabilmesi ve kamu düzeninin korunabilmesi bakımından gerekli önlemleri koyduğu kurallarla alır. Devlet hizmetinde görevli bulunanlar, kanunlar ve diğer mevzuatın öngördüğü düzenleyici, sorumluluk yükleyici ve bir takım eylemleri yasaklayıcı kurallara

uymakla yükümlüdürler. Kamu yönetimini düzenleyen kurallara uymayan personelin kusurlu davranışına idarî suç, bu kusurlu davranış karşısında uygulanan disiplin tedbirlerine de idarî ceza adı verilmektedir. Kamu görevinin, belirli bir takım kurallar altında süratli ve verimli bir şekilde sürdürülmesi, o hizmeti yapanların konulan kurallara uymaları ile mümkündür.

Soruşturmalarla doğruyu bulmak için inceleme yapmak, araştırmak, yargılamak ve duygusallıktan kendini arındıracak objektif kararlar vermek son derece zor bir görevdir. Ayrıca soruşturmaların müfettişler tarafından yapılmasını güçleştirmekte ve istenmeyen bir hizmet haline getirmektedir (Taymaz, 2002, s. 193-194).

Ülkemiz dışında hiçbir memlekette müfettişe soruşturma yapma görevi verilmemiştir. Bizim sistemimizde bir bakıma Devlet kendi memuruna ayrıcalık tanıyarak işlenen suç hakkında ilk soruşturmayı müfettişine yaptırmayı yararlı görmüştür.

Soruşturmalarla sanık olan kişiler, genellikle eğitim alanında görev yapan insanlardır. Özellikle yüksek öğrenim yapmış bir eğitimciyi, bir meslektaşı suçlu olarak görmek müfettiş açısından da üzücü bir olaydır. Soruşturmalarla ifadesi alınan şikayetçi, muhbir veya tanıkların bazen yalan beyanda bulunmaları, müfettişi yanıltıcı davranışta bulunmaları, insanlık ve etik kuralların çiğnendiğinin görülmesi insanı tedirgin eder.

Müfettişe soruşturma görevi verildiğinde, soruşturma konusunda özel istekte bulunulması huzursuzluk yaratır. Müfettiş böyle bir durumda etki altında kalmadan, kurallara uyarak soruşturmayı yapmalı ve gereken önerilerde bulunmalıdır. Aksi halde özellikle göreve yeni başladığı zamanlarda istemlere uygun soruşturma yaptığında mesleğine kötülük etmiş olur ve kendisini ömür boyu töhmetten kurtaramaz. Müfettişlerin soruşturma sonundaki önerisini ilgili kurullar inceleyerek karar verirler ve verilen kararları amirler uygularlar. Kurulların önerileri reddetmesi, amirlerin önerileri uygulamaması halinde müfettişin hizmetleri ve emeği boşa gider. Toplumda müfettişlerin yaptıkları

soruşturmalarla karşı olumsuz bir imaj vardır. Bunun nedeni geçmişte bazı soruşturmanın gereği gibi yapılmamış ve sonuçların objektif olmaması, bu nedenle güvenin yitirilmiş olmasıdır.

Müfettiş, disiplin soruşturması yapılması gereken durumlarda elindeki verilere göre, yapacağı çalışmaları planlamalıdır. Bu planın aşamaları olarak ön incelemedeki basamaklar kullanılabilir. Müfettiş, ön inceleme yapamayacağı kişiler hakkında disiplin soruşturması da yapmamalıdır (Başar, 2000, s. 92).

2. 6. 5. Araştırma

Teftiş sürecinde ilköğretim müfettişlerinin araştırma işlevi, eğitim sisteminin geliştirilebilmesi için gerekli olan dönütlerin alınması açısından önem taşımaktadır. Eğitim sisteminde aksamaların kaynağına inilebilmesi tekrarlanan sorun ve yanlışlıkların tanımlanması bunların giderilmesi yolunda önlemlerin alınabilmesi, bilimsel inceleme ve araştırma yaklaşımını kazanmış olan ilköğretim müfettişlerinin sisteme ilişkin dönütlerin uygun biçimde değerlendirmeleri ile sağlanabilir (Taymaz, 2002, s. 70).

İlköğretim müfettişleri eğitim kurumlarının yapı ve davranışlarını yakından izleyen uygulamanın problemleri ile teori uygulama eşleşmesini gözlemlerine dayalı olarak tespit eden ve alandan gelen bir uzman olarak sistemin ve süreçlerinin geliştirilmesine katkıda bulunacak şekilde araştırma yapmakla yükümlüdürler (Bilgen, 1998, s. 45). Eğitim sorunlarını da bu tür araştırmaları zaten beklemektedir.

2. 6. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN DİĞER GÖREVLERİ

İlköğretim Müfettişleri, MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin dışında da Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı çerçevesinde çeşitli komisyonlarda görevleri bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında tarama yapıldığında ilköğretim müfettişlerinin görevleri ile beraber görev yaptığı komisyonlar şunlardır:

1-Öğretmen Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği; İl Öğretmen Değerlendirme Komisyonu üyeliği,

2-Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği;

a-İl Değerlendirme Komisyonu üyeliği,

b-Kurum Tipi Belirlime Komisyon üyeliği,

3-Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği; İl Eğitim Personeli Planlama Kurulu Üyeliği,

4-Milli Eğitim Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği; İl Değerlendirme ve Sınav Komisyonu üyeliği,

5-Milli Eğitim Bakanlığı Aday Memurların Yetiştirilmesine İlişkin Yönetmeliği; Eğitim ve Sınav Yürütme Kurulu üyeliği,

6-Öğretmenler Kurulu Kutlama Yönetmeliği; İl Kutlama Kurulu üyeliği,

7-İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı Temsilciler Kurulu Seçim Yönetmeliği; Değerlendirme Kurulu üyeliği,

8-Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği; Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu üyeliği,

9-Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Aylıkla Ödüllendirilmesi Hakkında Yönergesi; İl Değerlendirme Komisyonu üyeliği,

10-Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesi; Eğitim Bölgesi Oluşturma Komisyonu üyeliği (Ergit, 1998, s.1-1562).

Ayrıca; Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli ilköğretim müfettişleri, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından oluşturulan; Özel Öğretim Kurumları Denetleme Komisyonu, Özel Yurtları Denetleme Komisyonu, Eğitim Kurumları İhtiyaç Tespit Komisyonu, Program Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu ve İlimizdeki Eğitim Başarısını Etkileyen Sorunlar komisyonlarında üyelik görevleri bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde; yöntem ile ilgili olarak, araştırma modeli üzerinde tartışılacak, evren ve çalışma grubu hakkında bilgi verilerek, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği açıklanmıştır.

3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

İlköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlarını incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

Betimsel araştırmalarda araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey, mevcut durumuyla gözlenip belirlenmektedir (Karasar, 1984, s. 75).

Araştırma tarama modelinde olup, yarı yapılanmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Bu görüşme şeklinde, kendileriyle görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sırayla sorulur; ancak, kendisiyle görüşülen kişinin görüşme sırasında soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 94).

3. 2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU

2008-2009 öğretim yılında; araştırmanın hedef evrenini Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı'nda görevli 56 ilköğretim müfettişi ve yetkili kılınan müfettiş yardımcısı oluşturmaktadır. Kahramanmaraş İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı; Başkanlık Makamında 1 Başkan ve 2 Başkan Yardımcısı ile 6

çalışma grubundan oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturmak için öncelikle unvanlar birer tabaka olarak alınmış, daha sonra da bu takalardan rastgele örnekleme yoluyla seçilmiştir. Buna göre; Başkanlık makamından bir ilköğretim müfettişleri başkan yardımcısı, her gruptan iki müfettiş ve tüm gruplardan göreve başlama yılına göre iki yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı olmak üzere toplam on beş müfettiş ve yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı ile çalışma grubu oluşturulmuştur. İlköğretim müfettişlerinin müfettişlik unvanları, müfettişlik kıdemleri ve öğrenim durumları Çizelge 1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. İlköğretim müfettişlerinin müfettişlik unvan, kıdem ve öğrenim durumu

SIRA NO	MÜFETTİŞLİK ÜNVANI	MÜFETTİŞLİK KIDEMİ(Yıl)	ÖĞRENİM DURUMU
1	İlköğretim Müfettişleri Başkan Yardımcısı	10	EYP-Yüksek Lisans
2	İlköğretim Müfettişi	15	EYP-Lisans
3	İlköğretim Müfettişi	8	EYD-Lisans
4	İlköğretim Müfettişi	12	EYD-Lisans
5	İlköğretim Müfettişi	13	EYD-Lisans
6	İlköğretim Müfettişi	12	EYD-Lisans
7	İlköğretim Müfettişi	10	EYD-Lisans
8	İlköğretim Müfettişi	26	Tarih- Lisans
9	İlköğretim Müfettişi	16	EYD-2+2 Lisans Tamamlama
10	İlköğretim Müfettişi	12	EYD-Lisans
11	İlköğretim Müfettişi	15	EYD-2+2 Lisans Tamamlama

12	İlköğretim Müfettişi	15	EYD-2+2 Lisans Tamamlama
13	İlköğretim Müfettişi	15	EYD-2+2 Lisans Tamamlama
14	İlköğretim Müfettiş Yardımcısı	2	EYD-Yüksek Lisans
15	İlköğretim Müfettiş Yardımcısı	3	Biyoloji-Lisans

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, çalışma grubundaki ilköğretim müfettişleri başkan yardımcısı 10 yıllık kıdeme sahip ve öğrenim durumu bakımından EYP Yüksek Lisans mezunudur. Çalışma grubundaki ilköğretim müfettişlerinin, en kıdemlisi 26 yıllık müfettişlik, en kıdemsizi 8 yıllık müfettişlik kademine sahiptir. Çalışma grubundaki ilköğretim müfettişlerinden bir ilköğretim müfettişi 10, iki ilköğretim müfettişi 12, bir ilköğretim müfettişi 13, beş ilköğretim müfettişi 15 ve bir ilköğretim müfettişi 16 yıllık müfettişlik kademelerine sahiptirler. Çalışma grubundaki ilköğretim müfettişlerinin tamamı öğrenim durumları itibarı ile Lisans mezunudur. Çalışma grubundaki ilköğretim müfettişlerinden bir ilköğretim müfettişi tarih bölümü, bir ilköğretim müfettişi de EYP bölümü, altı ilköğretim müfettişi EYD bölümü ve dört ilköğretim müfettişi EYD 2+2 Lisans tamamlama bölümü mezunudur. Yetkili kılınmış ilköğretim müfettiş yardımcılarında biri 2 yıllık, diğeri ise 3 yıllık kıdeme sahiptir. Yetkili kılınmış ilköğretim müfettiş yardımcılarının öğrenim durumları bakımından biri EYD Yüksek Lisans, diğeri ise biyoloji bölümü Lisans mezunudur.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Veri toplama için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısımda kişisel bilgiler, ikinci kısımda ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlara ilişkin sorular sorulmuştur.

Görüşme formunda ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunların tespiti için on soru yer almıştır. Görüşme sorularının hazırlanması için mevzuat taraması yapılmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Mevzuat taraması sırasında, MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'ndeki ilköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme, rehberlik ve işbaşında yetiştirme, inceleme, soruşturma ve araştırma görevleri ile beraber ilköğretim müfettişlerin diğer görevleri olmak üzere altı boyut belirlenmiştir. Altı boyut üzerinden belirlenen sorular uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda tekrar gözden geçirilen form, müfettişlerden üç kişiye görüş almak üzere sunulmuştur. Müfettişler anlam ve ifade yönünden incelemiştir. İnceleme doğrultusunda son şekli verilen görüşme formu altı boyuttan ve on sorudan oluşmuştur. 1. ve 2. sorular rehberlik ve işbaşında yetiştirme boyutunda, 3.,4. ve 5. sorular teftiş boyutunda, 6. soru inceleme boyutunda, 7. soru soruşturma boyutunda, 8. soru araştırma boyutunda, 9. ve 10. sorular ise ilköğretim müfettişlerini diğer görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlara ait boyutta düzenlenmiştir.

Görüşme sorularını içeren görüşme formu EK 1'de sunulmuştur.

3. 4. VERİLERİN TOPLANMASI

Görüşmeler 25 ile 30 Mayıs 2009 tarihleri arasında, Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri çalışma odasında gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan görüşme soruları, görüşmecilere doğrudan sorulmuştur. Her bir görüşme ortalama 25-30'ar dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler kısaltmalar yapılarak not alma yolu ile kayıt altına alınmıştır. Bu notlar daha sonra düz yazıya geçirilmiştir.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada veriler içerik analizi tekniği ile özömlenmiştir. Nitel araştırmalarda toplanan veriler betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki şekilde özömlenmektedir. İçerik analizinde veriler; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve bulguların yorumlanması şeklinde dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve şimşek, 1999, s. 163-175).

3.5.1. Verilerin kodlanması

Bu araştırmada kodlama yapılırken yazılı hale getirilen metin birkaç kez incelenmiş ve olası kodlarla ilgili tespitler yapılmıştır. Kodlama esnasında literatür, araştırma ve görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca görüşmecilerin kullandığı bazı kavram ve ifadeler kod olarak kullanılmıştır.

Verilerin toplandığı ilköğretim müfettişlerinin özelliklerine ilişkin olarak İ.M.B.Y. (İlköğretim müfettişleri başkan yardımcısı), İ.M. (İlköğretim müfettişi), İ.M.Y. (İlköğretim müfettiş yardımcısı), EYD (Eğitim Yönetimi Denetimi), EYP (Eğitim Yönetimi Planlaması), L (Lisans) ve YL (Yüksek Lisans) kısaltmaları kullanılmıştır.

3.5.2. Temaların Bulunması

Görüşmeler tamamlandıktan sonra, görüşme formlarındaki veriler sistematik olarak kodlanmıştır. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilmiş, kodlar arasındaki ortak yönler belirlenmiş ve incelenmiştir.

3.5.3. Verilerin Organize Edilmesi ve Tanımlanması

Daha önceki aşamada ortak temalar oluşturulduktan sonra bu aşamada yorumsuz bir şekilde görüşmelerde ortaya konulan düşüncelere yer verilmiştir. Bu aşamada, ilköğretim müfettişlerinin görevlerin yerine getirirken karşılaştığı sorunlarla ilgili görüşleri, anlaşılır bir biçimde sunulmuştur.

Araştırmacının bu aşamada, m¼mk¼n olduğu ¼l¼de tanımlayıcı ve elde edilen bulguları ilk elden okuyucuya sunması ¼nemlidir. Bu aşamada araştırmacı kendi g¼r¼ř ve yorumlarına yer vermez ve toplanan bilgileri işlenmiş bir bi¼imde okuyucuya sunar (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 174). Verilerin organize edilmesi s¼recinde ortaya ¼ıkan temaların sunumunda tablo, grafik ve şekiller kullanılabilir. Araştırmada verilerin sunumu b¼l¼m¼, bu amaca hizmet edecek bi¼imde ¼izelge halinde şekillendirilmiş ve sayısal verilerle desteklenmiştir.

3.5.4.Bulguların yorumlanması

Bu aşamada araştırmada ortaya konulan g¼r¼řlerden bir takım bulgular ortaya ¼ıkarılmıř ve bu bulgular yorumlanmıştır. Araştırmanın bu aşamasında araştırmacı topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri a¼ıklamak, neden-sonu¼ ilişkileri kurmak, bulgulardan birtakım sonu¼lar ¼ıkarmak ve elde edilen sonu¼ların ¼nemine ilişkin a¼ıklamalar yapmak zorundadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 175).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR, YORUM ve TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmada çalışma grubundan elde edilen bulgular, araştırmanın amaçta belirtilen maddeleri doğrultusunda analiz edilerek yorumlanıp, tartışılmıştır.

4.1. İlköğretim müfettişlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar:

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında rehberlik görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 2’de belirtilmiştir.

Çizelge 2. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında rehberlik görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Öğretmenlerin isteksiz olması	9
Süre yetersizliği	5
Müfettişlere karşı olumsuz tutumlar	4
Öğretmenlerin iletişime kapalı olması	3
Öğretmenlerin “Seviye Belirleme Sınavı” öncelikli ders işlemesi	2
Farklı branşlarda rehberlik yapılması	2
Rehberliğin gereksiz görülmesi	2
Öğretmenlerin yetersiz olması	2
Rehberlikte beklentilerin farklı olması	2

Yöneticilerin isteksiz olması	1
Ortak müfettiş tavrının sergilenememesi	1
Mevzuatın sık değişmesi	1

Çizelge 2’de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında rehberlik görevlerini yerine getirirken sırasıyla; öğretmenlerin isteksiz olması, sürenin yeterli olmaması, müfettişlere karşı olumsuz tutum içinde olmaları, öğretmenlerin iletişime kapalı olması, öğretmenlerin “Seviye Belirleme Sınavı” öncelikli ders işlemesi, farklı branşlarda rehberlik yapılması, rehberliğin gereksiz görülmesi, öğretmenlerin yetersiz görülmesi, rehberlikte beklentilerin farklı olması, yöneticilerin isteksiz olması, ortak müfettiş tavrının sergilenememesi ve mevzuatın sık değişmesi sorunlarıyla karşılaşmışlardır.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Öğretmenin kendini kapatması nedeniyle hangi alanda rehberliğe ihtiyacı olduğunu tespit edemiyoruz (İ.M./8/EYD/L).

-İlköğretim okullarında okutulan 38-40 değişik ders alanında söz sahibi olmak zorundasınız. Bir insanın bu kadar değişik alanda uzman olması mümkün değildir (İ.M./10/EYD/L).

-Rehberlik çalışmaları planlamada sürenin kısa tutulması nedeniyle öğretmenin eksik yönlerini tespit etmede zorluk yaşanıyor (İ.M./12/EYD/L)

-Rehberlik gönüllülük ilkesine bağlı bulunduğu için öğretmenlerin kendilerinin rehberliğe ihtiyaçları olup olmadığını kabul etmeleri ya da etmemeleri rehberliğe olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (İ.M./15/EYD/L).

-Sınıfta öğretmene yardım ihtiyacı olup olmadığını sorduğumda öğretmen bir an önce sınıftan ayrılmam için hiçbir problemin olmadığını söylüyor (İ.M.Y./3/Biyoloji/L).

Araştırmada ilköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında rehberlik görevlerin yerine getirirken karşılaştıkları en fazla sorunu öğretmenlerin isteksiz olması olarak belirtmişlerdir. Cemaloğlu (1996)'nın yapmış olduğu araştırmada da ilköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik davranışlarıyla öğretmenlerin iş doyumları arasında doğrudan bir ilişki tespit etmiştir. Bu sonuç itibarıyla Cemaloğlu (1996)'nın araştırmasıyla uyuşmaktadır. Ayrıca başka bir bulgu da; öğretmenlerin kendilerine karşı olumsuz tutum sergilediklerini sorun olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ilköğretim müfettişleri hakkında olumsuz düşüncelerinin nedeninin ilköğretim müfettişlerinin rol çatışmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Gün (1989), Büyükkışık (1989), Taşar (2001) ve Danyeri (2001)'nin araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Belirtildiği şekilde ilköğretim müfettişlerinin soruşturma rollerinin rehberlik rollerine olumsuz yansımaması sonucu olarak öğretmenler isteksiz olmakta, müfettişlere karşı olumsuz tutumlar sergilemekte ve iletişime kapalı oldukları söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunun biri de süre yetersizliği olarak belirtilmektedir. Sürenin yetersiz olmasının; ilde çalışmakta olan müfettiş sayısının MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre 4. bölge olan Kahramanmaraş ilinde 70 öğretmene 1 müfettiş olacak şekilde 116 müfettiş görevli olması gerekirken 56 ilköğretim müfettişin görevli olduğundan dolayı olduğu düşünülmektedir (meb,2009). Bu bulgu, Arslantaş (2007)'in araştırma sonucu ile uyuşmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerin yerine getirirken karşılaştıkları sorunun biri de; öğretmenlerin “Seviye Belirleme Sınavı” öncelikli ders işlemesidir. 6., 7. ve 8. sınıflarında Seviye Belirleme Sınavı'nın yapılması ve öğretmenlerin genel olarak başarı durumlarında belirleyici olması öğretmenlerin ders programlarındaki kazanımları gerçekleştirmek yerine Seviye Belirleme Sınavları'na yönelik çalışmalar yapmaya yöneltmektedir. Bu

durumun öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlere rehberlik çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin kendi branşları dışında rehberlik çalışmalarında bulunmalarının da ilköğretim müfettişleri tarafından sorun olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Öğretmenler tarafından rehberliğin gereksiz görülmesi ve rehberlik beklentilerinin öğretmenlerle müfettişlerinin farklı olmasından kaynaklanabilir. Aynı zamanda ilköğretim müfettişlerinin rehberlikle ilgili yeterli donanıma sahip olunmamasından da kaynaklanabilir. Bunun önemi Arslantaş (2007)'in araştırmasında da ortaya konmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında rehberlik görevlerini yerine getirirken en az sorun olarak yöneticilerin isteksiz olması, ortak müfettiş tavrının sergilenememesi ve mevzuatın sık değişmesi olarak belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Taşar (2001)'in araştırmasında elde ettiği ilköğretim müfettişlerinin elverişsiz koşullarda çalıştıkları, buna rağmen verdikleri rehberlik veriminin yüksek olduğu, yetki ve sorumlulukların eşit olmaması iş yükünün fazlalığı bulunduğu, bunun da rehberlik çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği sonuçlarıyla uyusmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim okullarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 3'de belirtilmiştir.

Çizelge 3. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim okullarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans S.
Beklentilerin karşılanamaması	4
İletişim problemlerinin yaşanması	4
Süre yetersizliği	3
İhtiyaç analizlerinin yapılmaması	3

Vekil ve ücretli öğretmen görevlendirmelerinin çok yapılması	2
Öğretmenlerin görev yerlerinin sık değişmesi	2
Müfettişlere karşı olumsuz tutumlar	2
Öğretmenlerin isteksiz olması	2
Sınıf mevcutlarının çok olması	2
İş başında yetiştirmeye nicelik olarak bakılması	1
İzlemenin yeterince yapılmaması	1
Hizmet-içi eğitim fırsatının az olması	1
İş başında yetiştirmenin yüzeysel olması	1
Yöneticilerin yetersiz olması	1

Çizelge 3’de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri ilköğretim okullarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken sırasıyla; beklentilerin karşılanamaması, iletişim problemlerinin yaşanması, süre yetersizliği, ihtiyaç analizlerinin yapılmaması, vekil ve ücretli öğretmen görevlendirmelerinin çok yapılması, öğretmenlerin görev yerlerinin sık sık değişmesi, müfettişlere karşı olumsuz tutumlar, öğretmenlerin isteksiz olması, sınıf mevcutlarının çok olması, iş başında yetiştirmeye nicelik olarak bakılması, izlemenin yeterince yapılamaması, hizmet-içi eğitim fırsatının az olması, iş başında yetiştirmenin yüzeysel olması ve iş başında yetiştirmenin angarya olarak görülmesi sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Meydana gelen yıllık değişiklikler veya değişik uygulamalar yeterince öğretmen ve yöneticiler tarafından hazmedilemediği için beklentilerin üzerinde sonuç elde edilemiyor (İ.M./26/Tarih/Lisans).

-Köylerde öğretmen sirkülasyonunun fazla olmasından dolayı iş başında yetiştirme işini gereği gibi yerine getiremiyoruz (İ.M./15/EYD/L).

-Öğretmen ve yöneticileri diğer görevlerimizi yerine getirme çabısından dolayı iş başında yetiştirme görevimize yeterli zaman ayıramıyoruz (İ.M.Y./2/EYD/L).

-Karşınızdaki insanın kendini yetiştirmeyi isteyip istememesi önemli bir unsundur (İ.M./13/EYD/L).

İlköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken en fazla sorun olarak öğretmenlerin beklentilerinin karşılanamaması ve iletişim problemlerinin yaşanması dikkat çekici olarak görülmektedir. Bu bulgu Büyükkışık (1989), Demirtaş (2000) ve Balaban (2005)'in araştırma sonuçlarıyla uyuşmaktadır. Özellikle Demirtaş (2000) ve Balaban (2005) araştırmalarında ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen ve aday öğretmenlerin beklentilerini karşıladıklarını, alandan gelen kıdemli öğretmenlerin beklentilerini karşılayamadıklarını belirtmektedirler.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında iş başında yetiştirme görevlerini yerine getirirken süre yetersizliğini sorun olarak görmektedirler. Bu bulgu Sağır (2005)'in araştırmasında da belirtildiği şekilde denetim etkinliklerinden dolayı öğretmenlerin iş başında yetiştirme çalışmalarına yeteri kadar zaman ayıramamaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri ilköğretim okullarında iş başında yetiştirme görevlerini yerine getirirken ihtiyaç analizlerinin yapılmamasını sorun olarak belirtmektedirler. Bu sorunun yetiştirilmek üzere hizmet içi eğitime katılacak olarak personelin ihtiyaçları doğrultusunda eğitiminin sağlanmasının insan kaynağını optimal düzeyde kullanılmasının hedeflendiği söylenebilir.

Dikkat çekici diğer bir bulgu da; vekil ve ücretli öğretmen görevlendirmelerinin çok yapılması olarak belirtilmesidir. Bu bulgudan Kahramanmaraş ilinde öğretmen eksikliği bulunduğu ve bu açığın kapatılması için vekil ve ücretli öğretmen görevlendirmesinin yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum ilköğretim müfettişlerinin işbaşında yetiştirmek durumunda

oldukları personelin niteliğini de etkilemektedir. Bu durumun aynı zamanda, ilköğretim müfettişlerinin sorun olarak belirttikleri öğretmenlerin görev yerlerinin sık değişmesi sorunu içinde geçerlidir.

Araştırma elde edilen bulgular göre ilköğretim müfettişleri ilköğretim okullarında rehberlik görevlerini yerine getirirken en az sorun olarak; iş başında yetiştirmeye nicelik olarak bakılması, izlemenin yeterince yapılmaması, hizmet içi eğitim fırsatının az olması, iş başında yetiştirmenin yüzeysel olması ve yöneticilerin yetersiz olmasını sorun olarak belirtmişlerdir.

4.2. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında teftiş ve değerlendirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar:

İlköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında kurum teftişi yaparken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 4'te belirtilmiştir.

Çizelge 4. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında kurum teftişi yapılırken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Yöneticilerin kendilerini yetiştirmemeleri	8
Teftişin rutinleşmesi	5
İletişim sorunlarının yaşanması	4
Süre yetersizliği	3
Teftiş sırasında büro ve evrak işlerinin ön planda tutulması	3
Yöneticilerin liyakate göre atanmamaları	3
Müfettişlerin yaptırım gücünün olmaması	3
Bazı bilgilerin elektronik ortama aktarılması	3

Okul yöneticilerinin sık sık değişmesi	2
Okul yöneticileri ile informal ilişkiler içinde olunması	2
Kurumlardaki fiziki yetersizlik	2
Yöneticilerin katı disiplin uygulamaları	2
Kurumların özelliklerine göre denetim yapılamaması	1
Bazı yöneticilerin aynı kurumda uzun süre görev yapması	1

Çizelge 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim müfettişleri, ilköğretim kurumlarında kurum teftişi görevini yerine getirirken sırasıyla; yöneticilerin kendilerini yetiştirmemeleri, teftişin rutinleşmesi, iletişim sorunlarının yaşanması, süre yetersizliği, teftiş sırasında büro ve evrak işlerinin ön planda tutulması, yöneticilerin liyakate göre atanmamaları, müfettişlerin yaptırım gücünün olmaması, bazı bilgilerin elektronik ortama aktarılması, okul yöneticilerinin sık sık değişmesi, okul yöneticileri ile informal ilişkiler içinde olunması, kurumlardaki fiziki yetersizlik, yöneticilerin katı disiplin uygulamaları, kurumların özelliklerine göre denetim yapılamaması ve bazı yöneticilerin aynı kurumda uzun süre görev yapması sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Yöneticiliğin okulu yok, meslek içinde yönlendirme ile idarecilik yapıyorlar, kendi iradelerini kullanma becerilerine sahip değiller, bunların hepsi yöneticilerin kendilerini yetiştirmemelerinden kaynaklanıyor (İ.M./15/EYD/L).

-Rehberlik denetim tebliğinde belirtilen hususlar dikkate alınmıyor. Bizler de, tebliğe aynı şeyleri yazıyoruz, zamanla yapmış olduğumuz işler rutinleşiyor (İ.M./10/EYD/L).

İlköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında kurum teftişi yaparken en önemli sorunu yöneticilerin kendilerini yetiştirmemeleri olarak belirtmişlerdir. Bu durumun özellikle yönetici atamalarıyla ilgili yasal düzenlemelerin sık sık değişmesi yöneticilerin niteliklerini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. İlköğretim müfettişlerinin iletişim problemini yaşamaları önemli bir sorun olarak görülmektedir. İletişim çift yönlü bir süreç olduğundan Altunkaya (2005)'nin belirttiği şekilde işgörenler ile ilköğretim müfettişleri arasında önemli düzeyde iletişim engeli yaşanmaktadır. Araştırmanın diğer boyutlarında görüldüğü olduğu gibi süre yetersizliği ilköğretim müfettişleri tarafından sorun olarak gösterilmektedir. Yalçın (2001)'in belirttiği gibi süre yetersizliği denetimin niteliğini düşürmektedir.

Bilir (1991)'in araştırmasına göre de, var olan teftiş yapısı ile bu yapı içerisindeki işleyişin belirlenen teftiş amaçlarını gerçekleştirici nitelikte olmadığı ortaya konulmaktadır. Arabacı (1995)'nin yapmış olduğu araştırmaya göre de; denetimlerde okulun bulunmuş olduğu çevre şartları dikkate alınması gerekmektedir.

İlköğretim kurumlarının denetimini yaparken karşılaştıkları sorun olarak büro ve evrak işlerinin planda tutulması ve teftişin giderek rutinleşmesini belirtmişlerdir. Bu bulgular, Okutan (1996) ve Karabörk (1998)'ün araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Okutan (1996)'ın araştırma sonucuna göre ilköğretim müfettişleri kurum denetimi personel ve öğrenci işleri olarak algılamaktadırlar. Karabörk (1998)'e göre yöneticiler denetim sırasında; ilköğretim müfettişleri eğitim-öğretim konusunda yeterince araştırma yapmadıklarına inanmaktadırlar.

Araştırmada dikkat çeken bir bulgulardan biri de; kurumla ilgili bilgilerin elektronik ortama aktarılmasının sorun olarak görülmesidir. Bu durumun, Boz (2006)'un araştırmasında da belirttiği şekilde özellikle kıdem yılı arttıkça ilköğretim müfettişlerinin teknolojiyi kullanma becerilerinin de düşmekte olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarının teftişini yaparken; en az sorunun kurumların özelliklerine göre denetim yapılmaması, yöneticilerin çevre imkanlarından yararlanmamaları ve bazı yöneticilerin aynı kurumda uzun süre görev yapması olarak belirtmişlerdir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yapılırken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 5’de belirtilmiştir.

Çizelge 5. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yapılırken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Süre yetersizliği	9
Teftiše karşı olumsuz tutumlar	8
Farklı branşlardaki öğretmenlerin teftişi	8
Teftiş notunun etkisiz olduğunun bilinmesi	7
Öğretmen teftişinde ortak anlayışın sağlanamaması	6
Öğretmenlerin kendilerini yetiştirmemeleri	3
Öğretmen teftiş formunun uygun olmaması	2
Ölçme değerlendirme standardının bulunmaması	2
Yönetmelikte belirtilen sayıdan fazla teftiş yapılması	2
Öğretmenlerin kendilerini yetiştirmemeleri	2
İş analizlerinin yapılmaması	1
Mesleki becerisi iyi öğretmelerin de teftiş edilmesi	1
Teftiş esnasında öğretmen ve öğrencilerin heyecanlı olması	1

Çizelge 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken sırasıyla; süre yetersizliği, teftiše karşı olumsuz tutumlar, farklı branşlardaki öğretmenlerin teftişi, teftiş notunun etkisiz olduğunun bilinmesi, öğretmen teftişinde ortak anlayışın sağlanamaması, öğretmenlerin kendilerini yetiştirmemeleri, öğretmen teftiş formunun uygun olmaması, ölçme değerlendirme standardının bulunmaması,

yönetmelikte belirtilen sayıdan fazla teftiş yapılması, öğretmenlerin kendilerini yetiştirmemeleri, iş analizlerinin yapılamaması, mesleki becerileri iyi olan öğretmenlerin de teftiş edilmesi ve teftiş esnasında öğretmen ve öğrencilerin heyecanlı olmalarını sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Öğretmen teftişindeki süre oldukça yetersizdir. Bir de uzak yerlere gidip gelindiğinde grup içinde sürekli teftişini çabuk yapılması isteniyor ki öğretmen teftişi için ayrılan 2 saatlik süreyi bile kullanamıyoruz (İ.M./12/EYD/L).

-Öğretmen, devlet memurluğundan kaynaklanan iş güvencesinin olmasından dolayı eğitim-öğretim faaliyetlerine istenilen önemi vermemektedir (İ.M./15/EYD/L).

-Öğretmen teftiş formunu bütün öğretmenler için uyguluyoruz. Ancak birbirinden farklı branştaki öğretmenlere uyarlamada zorluk yaşıyoruz (İ.M.Y/3/Biyoloji/L).

-Sınıfa girdiğimde öğretmenin bakışlarından öğretmenin senin sicil amirliğin yok; hala sınıfımıza neden girip bizleri rahatsız ediyorsun dediğini sezinliyorum (İ.M./12/EYD/L).

Kahramanmaraş ilindeki ilköğretim müfettişleri ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken karşılaştıkları en önemli sorunun süre yetersizliği olarak belirtmişlerdir. Bu durumunun Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettiş sayısının yetersizliğinden ve ilköğretim müfettişlerinin teftiş formunda belirtilen maddelere uygun olarak öğretmen teftişi yaptığında süreyi yetirememesinden kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken öğretmenlerin teftişe karşı olumsuz tutumlar ortaya koymaları da

sorun olarak belirtilmiştir. Bu durumun Karakuş (1999)'un belirttiği şekilde, denetimin sürecinin okullardaki eğitim öğretim etkinliklerini kontrol etmek, öğretmenlerin eksik ya da yeterince yapamadığı durumlarda ceza önermenin başlıca denetim etkinliği haline gelmekten kaynaklandığı görüşüyle örtüşmektedir.

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişleri farklı branşlardaki öğretmenlerin denetimini sorun olarak görmektedirler. Söbü (2005)'nün yapmış araştırmada, elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenliği branşı kökenli ilköğretim müfettişi sayısı diğer branşlardaki ilköğretim müfettiş sayısına göre 4 kat fazladır. Kahramanmaraş ilinde görev yapan EYD Lisans ve EYD 2+2 Lisans Tamamlama öğrenime sahip müfettişlerin fazla olmasından dolayı bu sorunun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Terzi (1996)'nin yapmış olduğu araştırmada da, ilköğretim müfettişlerinin sınıf öğretmenliği dışındaki branşlarda sorunlarla karşılaşma oranlarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Yılmaz (1998)'in yapmış olduğu araştırmada da; her branşta yeteri kadar müfettişin olmaması sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak; farklı branşlardaki öğretmenlerin teftişi Özer (2006)'in araştırmasındaki bulgulara göre müfettiş görüşleriyle uyuşmamaktadır.

Öğretmen denetiminde ortak teftiş anlayışının sağlanamaması, öğretmen değerlendirme formunun uygun olmaması ve ölçme değerlendirme standardının bulunmaması Açıkgöz (1990)'ün yapmış olduğu araştırmada çoğu müfettişin teftiş anlayışında farklılıklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bilir (1991)'in yapmış olduğu araştırmada, teftiş uygulamalarına yön veren yasal metinlerin müfettiş ve öğretmenler tarafından farklı algılandığı ortaya çıkmıştır. Akbaba (1993)'nün araştırmasına göre de öğretmenler denetimle ilgili yönergelerden haberdar değildirler. Arabacı (1995)'nün araştırma sonucuna göre personeli objektif olarak değerlendirecek, okulun ve çevrenin şartlarına uygun olarak standart ölçekler geliştirilmesi önerisinde bulunmuştur. Araştırma sonuçlarıyla örtüşen bu durumun Karakaya (1988)'nün yapmış olduğu araştırma sonuçlarıyla da uyuştugu görülmektedir.

Öğretmenler tarafından teftiş notunun etkisiz olduğunun bilinmesi ise; 30/07/2004 tarih ve 25538 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği değişikliği ile ilköğretim müfettişlerinin sicil amirlikleri kaldırılmıştır. İlköğretim müfettişlerinin sicil amirlikleri alındıktan sonra öğretmenler hakkında vermiş oldukları değerlendirme notlarının herhangi bir şeye etkisinin olmadığını bilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularında dikkat çekici diğer bir bulgu da ilköğretim müfettişlerinin MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen sayıdan fazla öğretmen teftişi yapmalarıdır. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre 4. Bölge'de bulunan Kahramanmaraş ilinde müfettiş başına 70 öğretmen düşmesi gerekirken, müfettiş sayısının azlığından dolayı yönetmelikte belirtilen sayıdan fazla öğretmen teftişi yaptıkları görülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken karşılaştıkları en a sorunları ise; iş analizlerinin yapılmaması, mesleki becerisi öğretmenlerinde teftiş edilmesi ve teftiş esnasında öğretmen ve öğrencilerin heyecanlı olması olarak belirtmişlerdir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumları dışındaki kurumların teftişi yapılırken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 6'da belirtilmiştir.

Çizelge 6. İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumları dışındaki kurumların teftişi yapılırken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Özel öğretim kurumlarının mevzuatının farklı olması	10
Teknik yetersizlik	6
Özel öğretim kurumlarının kâr amacı gütmeleri	3
Ortak teftiş ölçütlerinin bulunmaması	3

Mali konuların teftişinde yetersiz kalınması	2
Branş dışı kurumların eğitim-öğretim etkililiğinin tespit edilememesi	2
Özel öğretim kurumu yöneticilerinin yönetmelikleri dışında hareket etme istekleri	2
İlköğretim müfettişlerinin işi bilmedikleri gözüyle bakılması	2
Ast-üst sınırının olmaması	1
Özel öğretim kurumları teftişinin biçimsel kalması	1

Çizelge 6'da görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri, ilköğretim kurumları dışındaki kurumların teftişini yaparken sırasıyla; özel öğretim kurumlarının mevzuatının farklı olması, teknik yetersizlik, özel öğretim kurumlarının kâr amacı gütmeleri, ortak teftiş ölçütlerinin bulunmaması, malî konuların teftişinde yetersiz kalınması, branş dışı kurumların eğitim-öğretim etkinliğinin tespit edilememesi, özel öğretim kurumu yöneticilerinin yönetmelikleri dışında hareket etme istekleri, ilköğretim müfettişlerinin işi bilmedikleri gözüyle bakılması, ast-üst sınırının olmaması ve özel öğretim kurumları teftişinin sınırlı kalması sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Öğretmenler kendi kurum mevzuat ve işleyişini müfettişin uzmanlık alanının dışında gördüğünden kendisine yapılan teftişi anlamlandıramamaktadır (İ.M./13/EYD/L).

- Malî konularda teftişin nereye kadar götürüleceğini bilmiyoruz. Mali konulara bakıyoruz ama nereden sonra maliyeyi ilgilendiriyor! (İ.M./15/EYD/L).

-MTSK, dersane, özel eğitim rehabilitasyon merkezi gibi birbirinden farklı özelliklerdeki kurumlarda denetim yapmamız hem çok geniş mevzuatın bilinmesi hem de bizim teknik yeterlilik sorununu ortaya çıkartıyor (İ.M./12/EYD/L).

-Özel öğretim kurumları öncelikli olarak karlarını ön planda tutuyorlar, eğitim-öğretim işlerine yeterince önem vermiyorlar (İ.M.Y./2 /EYD/L).

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin teftiş görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en fazla sorun özel öğretim kurumlarının denetimi yaparken özel öğretim kurumları mevzuatının farklı olması olarak görülmektedir. Özel öğretim kurumlarının iş ve işlemleri 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre yapılmaktadır. Ancak özel öğretim kurumları Motorlu Taşıtlı Sürücü Kursları, Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezleri, Dershaneler ve çeşitli özel kurslar gibi birbirinden çok farklı kurumlardan oluşmaktadır. Her birinin çalışma usulleri farklıdır. Bu nedenle çok geniş mevzuat bilgisine gerek bulunmaktadır. Ayrıca ilköğretim müfettişlerinin ilköğretim ağırlı çalıştıktan sonra özel öğretim kurumlarıyla ilgilenmiş olmalarının değişen mevzuatı takip etmede sıkıntı yaşamalarına neden oldukları düşünülmektedir.

Özel öğretim kurumlarının denetimi ile ilgili olarak diğer dikkat çekici bulgu Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin özel öğretim kurumlarının denetimini yaparken özel öğretim kurumlarının özel denetim alanlarından ve mali mevzuatının denetiminde sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu durumun da ilköğretim müfettişlerinin teknik yeterliliklerinin az olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumları dışındaki kurumlarda teftiş yaparken karşılaştıkları diğer bir sorunu özel öğretim kurumlarının kar amacı gütmeleri olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu, Ata (2006)'nın belirttiği şekilde özel öğretim kurumları kâr amacını gütmeleri özel öğretim kurumları ile ilköğretim müfettişlerini mevzuat hükümlerinin uygulanması konusunda karşı karşıya getirdiği sonucunu desteklemektedir.

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin ilköğretim kurumları dışında yapmış oldukları teftişte karşılaştıkları sorunlardan biri de özellikle Rehabilitasyon Merkezleri'nde özel eğitimin denetiminde konu alanını çok özel olmasından dolayı yönetici ve öğretmenler tarafından işi bilmedikleri kanısının oluşmasıdır. Hacımusalar (2002)'ın yapmış olduğu araştırma sonuçlarındaki, özel eğitim okullarında çalışan öğretmenler tarafından ilköğretim müfettişlerinin özel eğitim alanında teknik yetersizliklerinin olduğu, diğer sınıf ve branş öğretmenlerine kullanılan değerlendirme formlarıyla yapılan değerlendirmenin geçerliliği ve güvenilirliği konusunda şüphe duydukları, özel eğitim için özel eğitim alanında yetişen veya hizmet-içi eğitimden geçen müfettişlerin görevlendirilmesi yönündeki sonuçlarla bu araştırma sonuçları uyumaktadır.

İlköğretim müfettişleri ilköğretim kurumları dışındaki kurumlarda teftiş yaparken karşılaşmış oldukları en az sorunun; ast-üst sınırının olmaması ve özel öğretim kurumları teftişinin biçimsel kalması olarak görülmektedir.

3. İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar:

İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 7'de belirtilmiştir.

Çizelge 7. İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Ulaşım zorluğu	7
Süre yetersizliği	4

Özel öğretim kurumlarında evrak eksikliği	4
Aynı konularda sık sık inceleme verilmesi	3
İnceleme sonunda getirilen tekliflerin uygulanmaması	3
İnceleme yapılan yerle iletişim sorunu yaşanması	3
Yapılacak incelemenin çalışma takvimine uygun olmaması	2
Diğer kurumlarla ilgili inceleme görevinin verilmesi	2
Siyasi ve idari baskıların yaşanması	2
Yapılan incelemelerin disiplin boyutunda olması, bilimsel olmaması	1
Mahalli çözümlerin devreye konulmaması	1
İcranın işlemlerinin incelenmesi	1
Kırtasiyecilik boyutunun müfettişlerce gerçekleştirilmesi	1

Çizelge 7’de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri inceleme görevlerini yerine getirirken sırasıyla; ulaşım zorluğu, süre yetersizliği, özel öğretim kurumlarında evrak eksikliği, aynı konularda sık sık inceleme verilmesi, inceleme sonucuna getirilen tekliflerin uygulanmaması, inceleme yapılan yerle iletişim sorununun yaşanması, yapılacak incelemenin çalışma takvimine uygun olmaması, diğer kurumlarla ilgili inceleme görevinin verilmesi, siyasi ve idari baskıların yaşanması, yapılan incelemelerin disiplin boyutunda olması, bilimsel olmaması, mahalli çözümlerin devreye konulamaması, icranın işlemlerinin incelenmesi ve kırtasiyecilik boyutunun müfettişlerce gerçekleştirilmesi sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Merkeze uzak olan yerlerdeki inceleme işlerini zamanında tamamlanabilmesi için istediğimiz zaman ulaşımı sağlamayamıyoruz, ulaşım

sağlansa bile grup arabasıyla gidildiğinden inceleme çalışması gereği gibi yapılamıyor (İ.M.B.Y./10/EYD/Y.L.).

-Kriterlere uymadığı için açıkça belli olan ve olumsuz görüş bildirilen küçük yerlerdeki inceleme işlemlerine sık sık görev çıkması bizlerin zamanını boş yere almakta (İ.M./15/EYD/L.).

-İnceleme konuları hep disiplin boyutuyla ilişkilendiriliyor, bilimsel incelemeler yapılmıyor (İ.M./13/EYD/L.).

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken en fazla karşılaştıkları problemin ulaşım sorunu olduğu belirtilmektedir. Bu durumun ilköğretim müfettişlerinin MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre; grup çalışmasının yapılması, grup çalışmasının bir ay öncesinden hazırlayıp onaylatmaları, inceleme görevi verildiğinde çalışma grubundan gruptan ayrılıp inceleme yapılacak yere ulaşımı sağlamaları ve zamanında gidip incelemeyi istenilen sürede tamamlamalarına etki ettiği söylenebilir. Ayrıca Kahramanmaraş ilinin geniş bir coğrafyaya sahip olması ve müfettişlerin ulaşımı kendi araçlarıyla sağlamaya çalışmalarının bu duruma etki ettiği söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken süre yetersizliği sorununu yaşamaları da ulaşım zorluğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken sorun olarak belirttikleri diğer bir bulgu da aynı konularda sık sık inceleme görevinin verilmiş olmasıdır. Bu durum inceleme yapılan yerle ilgili standartların sağlanamamasından dolayı olumsuz çıkan raporlar üzerine aynı konu ile ilgili farklı görevlendirmeler yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişleri tarafından inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlardan birini, inceleme sonucunda getirilen tekliflerin uygulanmaması olarak belirtilmektedir. İnceleme görevi Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından verilmekte ve ilköğretim müfettişleri tarafından yerine getirilmektedir. İnceleme sonucunda getirilen teklifi uygulama yetkisi Milli Eğitim Müdürlüğü'nde bulunmaktadır. İlköğretim müfettişlerinin özellikle özel öğretim kurumlarında yapmış oldukları incelemelerde getirdikleri tekliflerin uygulanmadığını görmeleri bu durumun yaşanmasına sebep olduğu söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken siyasi ve idari baskılar yaşadıkları görülmektedir. Bu durumun özellikle özel öğretim kurumlarının kurum açma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları söylenebilir.

Araştırmaya göre ilköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en az sorunların ise; yapılan incelemelerin bilimsel olmaktan daha çok disiplin boyutunda olması, bilimsel olmaması, mahalli çözümlerin devreye konulmaması, icranın işlemlerinin incelenmesi ve kırtasiyecilik boyutunun müfettişlerce gerçekleştirilmesi olarak görülmektedir.

Şenyüz (2006)'ün yapmış olduğu araştırmada; ilköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme, rehberlik, mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme, inceleme ve araştırma, soruşturma görevlerini yürütürken az sayılabilecek düzeyde sorunla karşılaştığı, müfettişlerin söz konusu görevler arasında göreceli olarak en fazla "rehberlik, mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme" ve "inceleme ve araştırma" görevlerinde sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre ilköğretim müfettişlerinin inceleme görevini yerine getirirken pek çok sorunla karşılaşmış olması Şenyüz (2006)'ün araştırma sonuçlarıyla uyumsuzdur.

4.4. İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 8’de belirtilmiştir.

Çizelge 8. İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Soruşturmalara amirlerin, siyasilerin ve sendikaların müdahale Etmesi	11
Süre yetersizliği	4
Fiil ile getirilen teklifin birbiri ile uyumlu olmamasından dolayı karar aşamasında güçlük yaşanması	4
İsimsiz, imzasız dilekçeler için soruşturma onayı alınması	3
Tanıkların ifade vermeye gelmemesi	3
Tanıkların ifadelerinin okunduğu inancı	3
Görev alanı dışındaki kurumlarda soruşturma yapılması	3
Soruşturma olurlarının doğru alınmaması	3
Tanıdık şahıslarla ilgili soruşturma yapılması	3
Soruşturma ile ilgili bilgi ve belgelere ulaşılamaması	2
Soruşturma esnasında, soruşturma yapılan kurumun olumsuz etkilenmesi	
Soruşturma işlerinin rehberlik ve teftişi aksatması	2
Soruşturma sayısının fazla olması	2
Soruşturma sonucunda getirilen tekliflerin uygulanmayacağı İnancı	2
Şikayet dilekçesi ile ilgili yeterli araştırma yapılmadan soruşturma olurunun alınması	2
Bilgi edinme yasasından olumsuz yönde yararlanılması	1

Çizelge 8’de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri soruşturma görevini yetirirken sırasıyla; soruşturmalar amirlerin, siyasilerin ve müdahale etmesi, süre yetersizliği, fiil ve getirilen teklifin birbiri ile uyumlu olmamasından dolayı karar aşamasında güçlük yaşanması, isimsiz ve imzasız dilekçeler için soruşturma onayının alınması, tanıkların ifade vermeye gelmemesi, tanıkların ifadelerinin okunduğu inancı, görev alanı dışındaki kurumlarda soruşturma yapılması, soruşturma olurlarının doğru alınmaması, tanıdık şahıslarla ilgili soruşturma yapılması, soruşturma ile ilgili bilgi ve belgelere ulaşılamaması, soruşturma esnasında soruşturma yapılan kurumun olumsuz etkilenmesi, soruşturma işlerinin rehberlik ve teftiş görevlerini aksatması, soruşturma görevinin fazla olması, soruşturma sonucunda getirilen tekliflerin uygulanmayacağı inancı, şikayet dilekçesi ile ilgili yeterli araştırma yapılmadan soruşturma olurunun alınması, bilgi edinme yasasından olumsuz yönde yararlanılması sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Soruşturma esnasında müfettişe taraf gözüyle bakılıyor (İ.M./12/EYD/L).

-Soruşturmalar çok uzun zaman alıyor. Bu durum bazen ben de, adaletin tecelli etmediği kanaatini oluşturuyor (İ.M./15/EYD/L).

-Bir akşam alt komşularından birini tanışmak için arabama aldım. Kim olduğunu, nerede çalıştığını öğrenmek için sorular sorduğumda; ertesi gün hakkında soruşturma yapacağım kişi olduğunun farkına vardım (İ.M./10/EYD/L).

-Diğer kurumlardan o kadar farklı soruşturma geliyor ki! Havuzda boğulan bir çocuğun soruşturmasını yaparken yüzme havuzu ile ilgili bir yönetmeliğin mevcut bulunduğunu öğrendim (İ.M./15/EYD/L).

-Okulda alınan ifadelerin okul müdür tarafından bir türlü şekilde okunduğu inancı ile okul çalışanlarından durumu anlatici ifade alamıyorum (İ.M./15/EYD/L)

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en önemli sorunun, Görgülü (2000)'nün de belirttiği gibi ilköğretim müfettişlerinin tarafsızlık ve objektifliğe büyük önem vermelerinden dolayı ilköğretim müfettişlerinin objektifliğini ve tarafsızlığını etkileyecek düzeyde soruşturmalara amirlerin, siyasilerin ve sendikaların müdahale etmesi olarak belirtilmektedir. Bu durum, TEM-SEN'in (2008) raporunda da belirtildiği şekilde Milli Eğitim Müdürlerine bağlı istihdam edilen ilköğretim müfettişi, tam bir tarafsızlık içerisinde objektif karar verme ve teklifte bulunma sıkıntısı görüşüyle de örtüşmektedir. Aynı durum Terzi'nin (1994) ilköğretim müfettişlerinin tarafsızlıklarını etkileyecek yönlendirmelerle karşılaştıkları bulgusuyla benzeşmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı olduğu sorunlardan biri de; soruşturma sırasında ortaya çıkan fiil ile getirilen teklifin birbiri ile uyumlu olamamasından dolayı karar aşamasında güçlük yaşanması bulgusudur. İlköğretim müfettişleri disiplin soruşturması yaparken 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi Tecziyeleri Hakkındaki Kanun ve 4357 sayılı Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına Dair Kanun hükümlerinin uygulamaktadırlar. Bu kanunların kabul ediliş tarihleri incelendiğinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 1965 yılında, 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi Tecziyeleri Hakkındaki Kanun 1930 yılında ve 4357 sayılı Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına Dair Kanun 1943 yılında kabul edilmiş kanunlardır. Dolayısıyla ilköğretim müfettişlerinin günümüz koşullarında işlenen fiiller ile eski kanunlarda belirtilen fiillere göre hazırlanan kanuna göre karar vermelerinde sorun yaşadıkları düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları diğer bir soruna ait bulgu da tanıkların ifadelerinin okunduğu inancıdır. 2003 yılında çıkan 4982 sayılı Bilgi Edinme Yasası ile beraber soruşturma raporlarının incelemeye açık olması, ilköğretim müfettişi tarafından düzenlenen soruşturma raporlarındaki ifadelerin gizliliğinin kalmaması ilköğretim müfettişlerine verilen ifadelerdeki güvenilirliği de azalttığı düşünülebilir. Ayrıca ilköğretim müfettişleri tarafından düzenlenen disiplin soruşturma raporlarının uygulanmak üzere kurum müdürlerine gönderilmesi, tanıkların ifadelerinin de okunmasına neden olmaktadır. Bu durumun tanıkların ifade vermeye gelmemeye yol açtığı söylenebilir.

Soruşturma esnasında soruşturma ile ilgili bilgi ve belgelere ulaşamamasının ilköğretim müfettişlerinin ancak İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı yolu ile yazışma yapabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre dikkat çekici bulgulardan biri de; Güngör (2001)'ünde belirttiği gibi soruşturmacı rolünün kurumda sıkıntı yaratmasıdır.

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgulardan birine de tanıdık şahıslarla ilgili soruşturma yapılmasıdır. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 73. maddesinin e bendinde ilköğretim müfettiş ve müfettiş yardımcılarının uyacağı hususlarda; "Teftiş, inceleme ve soruşturma ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan kişilerle özel ilişkilerde bulunamazlar, bunlarla alışveriş yapamazlar. Beşeri ve sosyal ilişkilerin gerektirdiği hususlar bu yasakların dışındadır." denilmektedir. İlköğretim müfettişlerinin görevleri yerine getirmekle beraber, sosyal hayatlarının olmaması beklenemez. Ancak araştırma bulgusunda da ortaya çıktığı gibi Kahramanmaraş gibi büyük şehir özelliği taşımayan diğer illerde de bu sorunun pek çok müfettiş tarafından yaşandığı söylenebilir.

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlardan birine de soruşturma esnasında soruşturma yapılan kurumun olumsuz etkilenmesidir.

Gün (1989)'ün de belirttiği gibi kurum çalışanları, kurumda soruşturma yapıldığında bundan olumsuz olarak etkilenmektedirler. İlköğretim müfettişlerinin karşılaştığı sorunlardan biri de; soruşturma işlerinin rehberlik ve teftişi aksatmasıdır. Söbü (2005)'de ilköğretim müfettişlerinin kendilerine verilen inceleme ve soruşturma görevlerinin rehberlik ve teftiş çalışmalarının planlı yürütülmesine engel olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerin yerine getirirken sorun olarak belirtilen dikkat çekici diğer bir bulgu da; Kahramanmaraş'ta görev yapan ilköğretim müfettişlerinin soruşturma sonucunda getirilen tekliflerin uygulanmayacağı inancındır. Bu durumun ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken en fazla sorun olarak belirttikleri soruşturmalara amirlerin, siyasilerin ve sendikaların müdahale etmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken isimsiz imzasız dilekçeler için soruşturma onayının alınmasıdır. Beyhan (2008)'in yapmış olduğu araştırmada da; isimsiz ve kamu yararı taşımayan dilekçeler ve elektronik postaların işleme konulmasının sorun olarak belirtilmesi bulgularıyla uyumaktadır. Ayrıca bu durum Beyhan (2008)'in da belirttiği şekilde isimsiz ve dilekçelerin ve elektronik postaların işleme konulmasından dolayı bilgi ve belge toplamak zorlaşmakta ve raporların yazımında gecikmelere sebep olmaktadır.

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken çok fazla sorunla karşılaşmış olmaları, Şenyüz (2006)'ün yapmış olduğu araştırmada ilköğretim müfettişlerinin görevlerin yerine getirirken en az sorun yaşanan görevin soruşturma görevi olması bulgusuyla örtüşmemektedir. Bu durumun araştırma evreni ve çalışma grubunun özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.5. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar:

İlköğretim müfettişleri araştırma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 9’da belirtilmiştir.

Çizelge 9. İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Araştırma yapmaya gereken önemin verilmemesi	4
Yeterli zaman ve imkân tanınmaması	3
Araştırma teknik bilgisine sahip olunamaması	2
Araştırma sonuçlarının değerlendirilmemesi	2
Diğer görevlerin yapılmaya çalışılmasından dolayı araştırma yapmaya zaman ayrılmaması	2
Araştırma görevlerinin bilimsel olamaması	1
Konu seçme özgürlüğünün olmaması	1
Özel ilgi alanı olanların dışındaki müfettişlerin araştırma görevlerini yapmamaları	1

Çizelge 9’da görüldüğü şekilde İlköğretim müfettişleri araştırma görevini yerine getirirken sırasıyla; araştırma yapmaya gereken önemin verilmemesi, yeterli zaman ve imkân tanınmaması, araştırma teknik bilgisine sahip olunamaması, diğer görevlerin yapılmaya çalışılmasından dolayı araştırma yapmaya zaman ayrılmaması, araştırma görevlerinin bilimsel olamaması, konu seçme özgürlüğünün olmaması ve özel ilgi alanı olanların dışındaki müfettişlerin araştırma görevlerini yapmamaları sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-İnceleme ve soruşturma görevinin fazla olması nedeniyle araştırma çalışmalarına yeteri kadar zaman ayrılmamaktadır (İ.M./12/EYD/L).

-İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen araştırma görevi pek kullanılamamaktadır (İ.M./10/EYD/L).

-Araştırmalar bilimsel veri ve sorun çözmeye yönelik değildir (İ.M./10/EYD/L).

-Yeterli zaman ve imkan verilmiyor (İ.M.16/EYD/L.).

-Araştırma raporlarının sonuçları kullanılmamaktadır (İ.M.Y./2/EYD/L).

Araştırmada elde edilen bulgulardan, ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en fazla sorunun araştırma yapmaya gereken önemin verilmemesi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun, araştırma görevinin ilköğretim müfettişlerine 21.07.2005 tarih ve 25882 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle ayrı bir başlık olarak verilmiştir. Bu nedenle yöneticilerin bu değişiklik maddesini yeterince tanımadıklarından gereken ilgiyi de göstermedikleri düşünülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerin yerine getirirken sorun olarak belirttikleri dikkat çekici bulgu da araştırma teknik bilgisine sahip olunamamasının belirtilmesidir. Bu durum, ilköğretim müfettişlerinin bilimsel araştırma yöntemleri konusunda yeterince eğitim almamalarından kaynaklanabilir.

Araştırmada ilköğretim müfettişleri araştırma görevlerin yerine getirirken karşılaştıkları en az sorun olarak konu seçme özürlüğü olmaması, araştırma görevlerinin bilimsel olmaması ve özel ilgi alanı dışında olanların

dışındaki müfettişlerin araştırma görevlerini yapmamaları olarak belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulgularla Eyi (2006)'nin "İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Görevlerini Gerçekleştirmelerine İlişkin Görüşleri" adlı araştırmasındaki; araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin, araştırma görevlerini yerine getirmelerini engelleyen faktörler olarak gördükleri ve en çok katılım gösterdikleri ilk beş madde olan; soruşturma çalışmalarına daha fazla önem verilmesi, üst yöneticilerin araştırma raporuna ihtiyaç duymadan karar almaları, ödül dağıtımının çalışmalara göre verilmemesi, araştırma masrafları için ödenek ayrılmaması ve araştırma sonuçlarına itibar edilmemesi sonuçları uyuşmaktadır.

4. 6. İlköğretim müfettişlerinin diğer görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar

İlköğretim müfettişlerinin görev alanları dışındaki görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 10'da belirtilmiştir.

Çizelge 10. İlköğretim müfettişlerinin görev alanları dışındaki görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Süre yetersizliği	6
Angarya görevler verilmesi	4
Farklı kurumların mevzuat farklılığı	3
İletişim zorluğu	2
Çalışma yapılan kurumla organik bağın bulunmaması	2

Çizelge 10'da görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği dışında kendisine verilen görevleri yerine getirirken sırasıyla; süre yetersizliği, angarya görevlerin

verilmesi, farklı kurumların mevzuat farklılığı, iletişim zorluğu ve çalışma yapılan kurumla organik bağın bulunmaması sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Görev alanımız dışında verilen görevler ile ilgili ön hazırlık ve planlamaya fazla zaman ayrılıyor (İ.M.B.Y./10/EYD/Y.L.).

-Farklı kurumdan müfettişin bu işi çok da bilmediği varsayımı personelin müfettişe yaklaşımını olumsuz etkilemektedir (İ.M./15/EYD/L).

-Görev alanı dışındaki kurumlarda verilen görevlerde mevzuat araştırması yapmak ve istenilen bilgiye ulaşmak bazen zor oluyor (İ.M./13/EYD/L).

-Lüzumsuz sınav ve komisyon görevinin verilmesi mesleğin itibarına olan saygınlığı etkiliyor (İ.M./15/EYD/L).

-Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bazen çok basit istatistiki bilgi toplanmasının istenmesi diğer görevlerimizin yerine getirilmesini engelliyor. Örneğin lojmanların genel durumu hakkında bilgi isteniyor. Kayıtlardan araştırılacak bu durum için, tüm kurumları dolaşmak zorunda kalıyoruz (İ.M./10/EYD/L).

İlköğretim müfettişleri İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen görevlerin dışındaki görevlerini yerine getirirken karşılaşmış oldukları en fazla sorunun süre yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun; Kahramanmaraş ilinde bulunan müfettiş sayısı norm sayısının oldukça altında iken ilköğretim müfettişlerine MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen görevlerin dışında da görev verilmesi kendilerine verilen görevleri istenilen sürede tamamlamalarına neden olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen dikkat çekici bulgulardan biri de; ilköğretim müfettişlerinin MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen görevlerin dışında da görev verilen görevleri angarya olarak nitelendirildiği görülmektedir. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 72 nci maddesinde ilköğretim müfettişlerine yönetmelikte belirtilen görevlerin dışında başka görev verilemez denilmektedir. Ancak Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin diğer yasal mevzuatta belirtilen görevleri dışında, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından oluşturulan; Özel Öğretim Kurumları Denetleme Komisyonu, Özel Yurtları Denetleme Komisyonu, Eğitim Kurumları İhtiyaç Tespit Komisyonu, Program Hazırlama ve Geliştirme Komisyonu ve İlimizdeki Eğitim Başarısını Etkileyen Sorunlar komisyonlarında üyelik görevleri bulunmaktadır. İlköğretim müfettişlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma görevlerinin yanında bu görevlerin verilmesinin müfettişler açısından angarya olarak görüldüğü düşünülebilir.

İlköğretim müfettişlerinin görev alanları dışındaki kurumlarda mevzuat yönünden kendilerini eksik hissetmeleri dikkat çekici bir bulgudur. Bu durumun ilköğretim müfettişlerine görev alanları dışında görev verildiğinde görev verilen kurumlarla ilgili mevzuat konusunda yeterince hizmet içi eğitim almadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen görev alanları dışında verilen görevleri yerine getirirken karşılaştıkları diğer sorunlar ise; çalışma yapılan kurumla organik bir bağın bulunmaması ve bundan dolayı iletişim zorluklarının yaşanmasıdır. MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre ilköğretim müfettiş ve müfettiş yardımcılara vali, milli eğitim müdürü ve başkanın dışında hiç kimse görev ve emir veremez denilmektedir. Ancak, ilköğretim müfettişlerine yönetmelik hükümlerine aykırı olarak yönetmelik dışında görevlendirme yapıldığı ve görevlendirme yapılan yerde ilköğretim müfettişlerinin ast-üst ilişkisinin bulunmamasından dolayı bu sıkıntıları yaşadıkları söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen görev alanları dışındaki görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en az sorun; diğer görevleri yerine getirirken kendi görevlerinin aksaması olarak belirtmişlerdir. Bu bulgunun diğer bulgularla çelişmesi dikkat çekici bir durumdur.

İlköğretim müfettişlerinin görevlerini yaparken genel olarak karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki Çizelge 11'de belirtilmiştir.

Çizelge 11. İlköğretim müfettişlerinin görevlerini yaparken genel olarak karşılaştıkları sorunlar

Temalar	Frekans Sayısı
Ulaşım zorluğu	12
Mesleki etik	3
İlköğretim müfettişlerinin özlük haklarının korunamaması	3
Müfettişlere karşı önyargılı olunması	2
Rehberlik ve teftişle beraber soruşturmaya zaman ayırlamaması	2
İlköğretim müfettişlerinin ücret azlığı	1
İlköğretim müfettişlerinin kurum normlarının olmaması	1
İcra görevinin verilmesi	1

Çizelge 11'de görüldüğü gibi ilköğretim müfettişleri; MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen görevleri yerine getirirken sırasıyla; ulaşım zorluğu, mesleki etik, ilköğretim müfettişlerinin korunamaması, müfettişlere karşı ön yargılı olunması, rehberlik ve teftişle beraber soruşturmaya zaman ayırlamaması, ilköğretim müfettişlerinin ücret azlığı, ilköğretim müfettişlerinin kurum normlarının olmaması ve icra görevinin verilmesi sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

-Ulaşım da zorluklar yaşanmaktadır. İlköğretim müfettişliği mesleğine başlayalı 2 yıl oldu ama neredeyse her ay göreve hangi araçla gideceğiz, nasıl gideceğiz bir türlü kesinleşmedi (İ.M.Y./2/EYD/L).

-Bazı müfettişlerimizin, müfettişlik etiği ile bağdaşmayan davranışlar sergilemesi mesleğin statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir (İ.M./15/EYD/15).

-İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği'nin netlik kazanması gerekir. Hâlâ pek çok madde tartışılmakta ve atamada her yıl farklı uygulamalar olmaktadır (İ.M./26/Tarih/L).

-Yollarda her an kaza riski ile karşı karşıyayız (İ.M./15/EYD/L).

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin görevlerini genel olarak yerine getirirken karşılaştığı en önemli sorunun ilköğretim müfettişlerinin ulaşım zorluğu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumunun Kahramanmaraş ilinin geniş bir coğrafyaya sahip olmasından ve görev yerlerine kendi araçlarıyla ulaşım sağlamak durumunda olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Kahramanmaraş ilinde görev yapan ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yaparken genel karşılaştığı sorunlardan biri de; mesleki etik olarak belirtilmektedir. Bu bulgudan, bazı ilköğretim müfettişlerinin mesleki etiğe uymadıkları anlaşılmaktadır. Kahraman (2003)'ın araştırmasında ilköğretim müfettişleri kendileri etik ilkelere genellikle uyduklarını belirtmişlerdir.

İlköğretim müfettişlerinin özlük haklarının korunmaması bulgusu, Söbü (2005)'nün ilköğretim müfettişlerinin müfettiş unvanlı diğer kamu görevlilerine göre yetkilerinin ve maaşlarının az olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Ayrıca Karamızrak (1998)'in yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin tümü; yönetsel, öğretimsel, soysa-kültürel ve

ekonomik boyuttaki sorunları "katılıyorum" düzeyinde sorun olarak görmüşlerdir. Bu sonuçlar da araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Kahramanmaraş'ta görev yapan ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken genel olarak karşılaştıkları diğer sorunlardan biri de; müfettişlere karşı olan önyargının olmasıdır. Bu durumun Karakuş (1999)'un belirttiği şekilde, denetimin sürecinin okullardaki eğitim öğretim etkinliklerini kontrol etmek, öğretmenlerin eksik ya da yeterince yapamadığı durumlarda ceza önermenin başlıca denetim etkinliği haline gelmekten kaynaklandığı söylenebilir.

Kahramanmaraş'ta görev yapan ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirirken genel olarak karşılaştıkları diğer sorunlardan biri de; rehberlik ve teftişle beraber soruşturmaya zaman ayırlamaması olarak belirtilmektedir. Bu durumun ulaşım zorluğu ve süre yetersizliği nedeniyle rehberlik veya teftiş için gidilen kurumlarda aynı anda soruşturma görevlerinin de yürütülmeye çalışılmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişleri görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları en az sorunun ilköğretim müfettişlerinin ücret azlığı, ilköğretim müfettişlerinin kurum normlarının olamaması ve icra görevinin verilmesi olarak belirtmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları belirlendikten sonra çözüm önerileri ortaya konulacaktır.

5.1. SONUÇ

a- İlköğretim müfettişlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- Öğretmenler; ilköğretim müfettişlerine karşı, isteksiz davranmakta, olumsuz tutum sergilemekte ve iletişime kapalı olmaktadır.
- Öğretmenlerin ihtiyaç analizlerinin yapılması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin beklentilerinin karşılanamamaktadır.
- Kendilerine verilen süre yetersizdir.

b- İlköğretim müfettişlerinin teftiş ve değerlendirme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- Özel öğretim kurumlarının kâr amacı gütmeleri teftiş görevini yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır.
- Özel öğretim kurumlarının mevzuatının farklı olması ilköğretim müfettişlerinin kendilerini teknik olarak yetersiz görmelerine neden olmaktadır.
- İlköğretim kurumlarına liyakate göre yönetici atanmamakta, yöneticiler katı disiplin uygulamaları bulunmakta ve sık sık değişmektedirler.
- Teftişini yaptıkları kurumlarda iletişim sorunları yaşanmakta ve teftişe karşı olumsuz tutumlar sergilenmektedir.
- İlköğretim kurumlarında görevli yöneticiler ve öğretmenler kendilerini yetiştirmemektedirler.
- Öğretmenler ilköğretim müfettişlerinin teftiş sonucu vermiş oldukları

notun etkisiz olduğunu bilmeleri teftişi etkisiz hale getirmektedir.

- İlköğretim müfettişleri danışma birimi olduklarından, yaptırım gücü bulunmamaktadır. Bu durum ilköğretim müfettişinin etkisinin azalması olarak görülmektedir.
- İlköğretim müfettişlerinin yapmış oldukları teftiş ve değerlendirme çalışmaları rutinleşmekte ve teftiş sırasında büro ve evrak işleri ön planda tutulmaktadır.
- Öğretmen teftişini yaparken “Öğretmen Teftiş Formu” uygun görülmemekte ve ilköğretim müfettişleri arasında ortak anlayış sağlanamamaktadır.
- Teftişi yapılan kurumlara ait bazı bilgilerin elektronik ortama aktarılmış olması, ilköğretim müfettişlerinin kurumla ilgili bilgilere ulaşmasını güçleştirmektedir.

c- İlköğretim müfettişlerinin inceleme görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- İnceleme yapılacak yerlere ulaşım zorluğu yaşamaktadırlar.
- İnceleme görevinin tamamlanması için kendisine verilen süre yetersizdir.
- Özel öğretim kurumlarında inceleme görevini yerine getirirken özel öğretim kurumları tarafından yeterli evrak sağlanmamaktadır.
- Aynı konularda sık sık inceleme görevi verilmektedir.
- İlköğretim müfettişlerinin yapmış oldukları inceleme sonucunda, inceleme raporlarında getirdikleri teklifler uygulanmamaktadır.
- İnceleme yaptıkları kurumlarla iletişim sorunu yaşanmaktadırlar.

d- İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- Yapmış olduğu soruşturmalara amirler, siyasiler ve sendikalar tarafından müdahale edilmektedir.

- Soruşturma görevlerini yerine getirmesi için verilen süre yetersizdir.
- İlköğretim müfettişleri soruşturma raporlarını yazarken fiil ile getirilen teklifin birbiri ile uyumlu olmamasından dolayı karar aşamasında güçlük yaşamaktadırlar.
- İsimsiz, imzasız dilekçeler için soruşturma onayının alınması ve soruşturma olurlarının doğru alınmaması sonucu soruşturmalarını sağlıklı yürütememektedirler.
- Soruşturmalarda tanıkların ifade vermeye gelmemekte ve tanıklar ifadelerinin okunduğu inancını taşımaktadırlar.
- MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen görev alanları dışındaki kurumlarda soruşturma yapılması kendi görevlerinin aksamasına neden olmaktadır.
- İlköğretim müfettişlerinin tanıdığı şahıslarla ilgili soruşturma yapması ilköğretim müfettişlerinin sosyal hayatlarını olumsuz etkilemektedir.
- Bilgi edinme yasasından olumsuz şekilde yararlanılmaktadır.

e- İlköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- İlköğretim müfettişlerinin araştırma yapmasına gereken önem verilmemekte, yeterli zaman ve imkân tanınmamaktadır.
- İlköğretim müfettişleri kendilerini araştırma yöntem ve teknik bilgisi konusunda yetersiz görmektedirler.
- İlköğretim müfettişlerinin yapmış oldukları araştırma sonuçlarının yeterince değerlendirilmediğine kanısındadırlar.
- İlköğretim müfettişlerine araştırma için konu seçme özgürlüğü tanınmamaktadır.

f- İlköğretim müfettişlerinin diğer görevlerini yerine getirirken karşılaştığı sorunlara ilişkin sonuçlar:

- İlköğretim müfettişleri görevlerini yerine getirirken ulaşım zorluğu

yaşamaktadırlar.

- İlköğretim müfettişleri kendilerine verilen görevleri yerine getirirken süre yetersizliği yaşamaktadırlar.
- İlköğretim müfettişleri MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği dışında kendilerine verilen görevleri angarya olarak görmektedirler.
- İlköğretim müfettişlerine farklı kurumlarda görev verildiğinde farklı kurumların mevzuat farklılığından dolayı sıkıntı yaşamaktadırlar.
- Bazı ilköğretim müfettişlerinin mesleki etiğe dikkat etmemektedirler.
- İlköğretim müfettişlerinin özlük hakları korunmamaktadır.

5. 2. ÖNERİLER

5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

1. Kahramanmaraş iline İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliğinde belirtildiği şekilde norm sayısı ölçüsünde ilköğretim müfettişi ataması yapılmalıdır.
2. İlköğretim müfettişlerinin çalışma alanındaki öğretmenlerin, ihtiyaç analizleri yapılmalı ve öğretmenlere ihtiyaç duydukları alanlarda rehberlik ve iş başında yetiştirme çalışması yapılmalıdır.
3. Rehberlik, iş başında yetiştirme ve teftiş ile inceleme ve soruşturma görevlerinin yerine getirilmesi için ayrı çalışma gruplarının oluşturulmalıdır.
4. İlköğretim müfettişlerinin özel öğretim kurumları mevzuatı ve teftişi ile ilgili yeterliliklerinin artırılması için ilköğretim müfettişlerine bu alanlarda hizmet-içi eğitimin verilmelidir.
5. Teftişin daha objektif ve herkes tarafından ortak bir anlayışla yerine getirilebilmesi için, teftiş ölçütleri daha ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmelidir.
6. Kahramanmaraş ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin ulaşımalarının sağlanabilmesi için ilköğretim müfettişlerine Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından araç tahsis etmelidir.
7. İlköğretim müfettişlerinin hazırlamış olduğu soruşturmalara müdahalenin engellenebilmesi için, ilköğretim müfettişleri bölge düzeyinde örgütlenmelidir.
8. Disiplin suçlarını tarif eden yasal mevzuatın güncelleştirilmesi yapılmalıdır.
9. İlköğretim müfettişlerine bilimsel araştırma yöntemi yeterliliklerinin kazandırılması için hizmet-içi eğitim çalışması yapılmalıdır.
10. İlköğretim müfettişlerine, MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen görevlerin dışında görev verilmemelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

1. İlköğretim okullarındaki iş ve işlemlerinin elektronik ortama aktarılmasının kurum teftişine olan etkisi araştırılabilir.
2. İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin Seviye Belirleme Sınavlarına yönelik ders işleme, ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlere yaptıkları rehberlik ve yetiştirme çalışmalarına etkisi araştırılabilir.
3. İlköğretim müfettişlerinin ulaşım zorlukları ve görev yerlerine ulaşım durumlarının görevlerini yerine getirmelerine etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıköz, K., (1990), İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Eğitim İlkelerini Uygulama Derecesi, **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi 24-28-Eylül Bildiriler III**, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları,
- Akbaba, S., (1993), *İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Denetiminde İlköğretim Müfettişlerinden Beklentileri*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, Y., (1989), **Türk Eğitim Tarihi**, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul.
- Altıntaş, R.,(1980), *Liselerde Kurum Teftişi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altınkaya, M.,D., (2005), *Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Denetçileri ile İletişimindeki Engeller Konusundaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arabacı, İ.B., (1995), *İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslantaş, İ., (2007), *İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Yardım ve Rehberlik Rollerinin Öğretmen Algılarına Göre Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ata, M.K., (2006), *Özel Öğretim Kurumlarının Kuruluşu, İşleyişi ve Denetimi*,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atay, K., (1987), *İlkokul Öğretmenlerinin Müfettişlerin Yeterlik Alanlarına İlişkin Beklentileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi, Ankara.

Aydın, M., (1993), **Çağdaş Eğitim Denetimi**, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Aydın, M., (1994), **Eğitim Yönetimi**, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara.

Balaban, C., *Aday Öğretmenlerin İş Başında Yetiştirilmesinde İlköğretim*

Müfettişlerinin Rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Başar, H., (1995), **Eğitim Denetçisi**, Ankara:Personel Eğitim Merkezi Yayınları No: 19, Şafak Matbaacılık, 3. Baskı,

Başaran, İ.E., (1983), **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Başaran, İ.E., (1989), **Yönetim**, Ankara: Gül Yayınevi.

Başaran, İ.E., (1991), **Örgütsel Davranış**, Ankara: Gül Yayınevi.

Başaran, İ.E., (1994), **Eğitime Giriş**, Ankara:Kadioğlu Matbaası.

Beyhan, A., (2008), *İlköğretim Müfettişlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştığı Sorunlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bilgen, N.,(1988) **Türk Milli Eğitimi ve Çağdaş Teftiş**, Ankara, Denetde Yayınları

Bilir, M.,(1982), *Temel Eğitim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Erzurum

- Bilir, M., (1991), *Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi*,
Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Ankara
- Boz, Y., (2006), *İlköğretim Müfettişlerinin Teknoloji Kullanma Düzeyleri*,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozkurt, E., (1995), *İlköğretim Okullarında Ders Denetimi Uygulamalarının
Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Burgaz, B., (1992), *Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını
Etkileyen Nedenler*, Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Hacettepe
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z., (1991), **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama**, Ankara:
Pegem Yayınları No:1
- Bursalıoğlu, Z., (2000), **Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek**,
Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyükişık, M., (1989), *İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin
Gerçekleşme Düzeyleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Cafoğlu, Z., (1996), **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**, İstanbul, Avni Akyol
Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı, Yayın:3
- Cemaloğlu, N., (1996), *İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Yardım ve Rehberlik*

- Rolünün Öğretmenleri Güdülemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Cengiz, C., (1992), **Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerini Teftişin Geliştirilmesi**, İstanbul: MEB Basımevi,1992
- Çelik, H.,(2003), **Okul ve Dershaneler Denetim Rehberi**, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara
- Demirtaş, Z., (2000), *Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Doğrusöz, H., (1985), Karar Vermede Değerlendirmenin Yeri ve Rolü, **Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu**. Ankara: A.Ü. E.B. F. Yayınları
- Erdoğan, İ., (1983), **İşletmelerde Davranış**, İstanbul: İ Ü . Yayınları.
- Ergit., Ş., (1998), **Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat**, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul.
- Ertürk, S., (1982), **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Meteksan Ltd. Şti,
- Gökçe, F., (1994), *Bağımsız Ortaokullar ile İlköğretim Okulları II. Kademesinde Denetim Amaçlarının Gerçekleşmesi ve Denetim İlkelerine Uyulması Konusunda Denetçi ve Öğretmen Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Güngör, N., (2001), *İlköğretim Denetçilerinin İlköğretim Denetimindeki Rol*

Çalışmaları Hakkındaki Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Gürsoy, A., (1996), **İlköğretim Müfettişlerinin Davranış Boyutu**, Çağdaş
Eğitim Dergisi, Sayı:223, Ankara.

Hacımusalar, F. N. Ş., (2002), *Özel Eğitim Okullarının Denetimi İle İlgili
Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale

Kahraman, N., (2003), *İlköğretim Müfettişlerinin Etik İlkeleri ve Bu Etik
İlkelere Uyuma Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karabörk, M., (1998), *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi*,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, Ankara.

Karagözoğlu, G., (1977), *İlköğretimde Teftiş Uygulamaları*, Yayınlanmamış
Doktora Tezi, Ankara

Karakaya, N., (1988), *İlköğretimde Teftiş ve Güçlükleri*, Yayınlanmamış
Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Karakuş, H., (1999), *Etkili Eğitim Denetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans
Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Karamızrak, S., (1998), *İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları*, Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kocaeli

Karasar,N., (1984), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara. 3 A Araştırma

Eğitim Danışmanlık Ltd.

- Kaya, Y.K., (1993), **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Set Ofset Matbaacılık.
- Kayıkçı, K., (2004)., *Milli Eğitim Bakanlığı Denetmenlerinin Denetim Alt Sisteminin Yapısal Sorunlarına İlişkin Alguları ve İş Doyum Düzeyleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İzmir
- Kenger, E., (2001), **Denetçi Yardımcıları Eğitim Notu**, İstanbul
- Koçak, K., (1991) *Yatılı Bölge Okullarında Denetim*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi, Ankara
- Köklü, M., (1996), **Etkili Denetim**, Eğitim Yönetimi Dergisi, Ankara
- MEB, (1969), **İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği**, Ankara.
- MEB, (1999 a), **MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği**, Ekim 1999 tarih ve 2505 sayılı Tebliğler Dergisi.
- MEB, (2000 b), **MEB İnceleme ve Soruşturma Rehberi**. Ankara: MEB Basımevi.
- MEB, (2004), **İlköğretimde Denetim ve Performans Değerlendirme Esasları**, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara
- meb, (2009), **İlköğretim Müfettişleri Yer Değiştirme Kılavuzu**, 27.03.2009
- Memduhoğlu; H.B., *Paydaşların Gözüyle Türkiye'de Eğitim Denetimi Sorunsalı*, IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 14 Mayıs 2009, Denizli. 2009
- Memişoğlu, S.P., (2001), *Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet

Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Okudan, M., (1996), *İlkokullarda Kurum Teftişinin Değerlendirilmesi*,

Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öz, M. F., (2003), **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Sisteminde Teftiş**,

Osman Gazi Üniversitesi Yayınları Yayın No:88.

Özer, A., (2006), *Branş Değişkeni Açısından İlköğretim Denetçi*

Yeterliliklerine İlişkin Denetçi ve Uzman Görüşleri. Yayınlanmamış

Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Öztürk, H., (1990), *İlköğretimde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü*,

İstanbul Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Öztürk, S., (1996), *Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Denetmen Yetiştirme*

Sürecinin Analizi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Sağır, M., (1998), *İlköğretim Kurumlarında Görevli Öğretmelerin İşbaşında*

Yetişmelerinde, Müfettişlerin Denetim Rolüne İlişkin Öğretmen,

Yönetici ve Müfettiş Algıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Bolu.

Sağlamer, E., (1985), **Eğitimde Teftiş ve Teknikleri**, Kadıoğlu Matbaası

Seçkin, N., (1991), Eğitim Niteliğinin Geliştirilmesinde Müfettişin Rolü ve

Teftişte Yeni Arayışlar, **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu 13-14**

Nisan 1991 Eğitimde Nitelik Geliştirme, Kültür Koleji Yayınları,
İstanbul.

Su, K., (1983), **Milli Eğitimde Teftiş, Cumhuriyet Döneminde Eğitim**.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Söbü, A., (2005), *İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları*, Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sivas.

Şenyüz, H., (2006), *İlköğretim Müfettişlerinin Görevleri İle İlgili Hizmetlerin
Yürütülmesi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar*, Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İstanbul.

Taşar, H.H., (2000), *İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Rollerine İlişkin
Sorunları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Taymaz, H., (1995), **Okul Yönetimi**, Ankara: Saypa Yayınları.

Taymaz, H., (2002), **Eğitim Sisteminde Teftiş**. Ankara: TAKAV
Yayınları.

Tem-sen, (1994), **M EB İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları ve Çözüm
Önerileri**, Ankara: Tem-Sen.

Tem-Sen, (2008), **MEB Teftiş Alt Sisteminin Yeniden Yapılanması**, Ankara:
Tem-Sen

Terzi, A.R, (1996), *İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş Sorunları*,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim

Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tortop, N., (1993), *Yönetim Bilmi*, Yargı Kitap ve Yayınevi, Ankara.

Uğurlu, C. T., (2000), *Atatürk'ün Eğitimsel Liderliği*, Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Uluç, F., (1998), **Türk Eğitim Sisteminde Teftiş ve Denetim Alt Sisteminin**

Gelişim Süreci, Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Ankara

Uluğ, F., (1997) Eğitim Sisteminde Değişme Yapısal Uyum ve Sorunlar.

Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 14, Ankara.

Ünal, I, (1999), Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi

Yayınları, Cilt:2 Sayı:1, Ankara

Yalçın, M., (2001), *"İlköğretim Okullarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan*

Sorunlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yalçınkaya, M., (2003), İlköğretimde Yeni Denetim Esasları; İlköğretim

Müfettişlikleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi Üzerine

Bir İnceleme, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 160

Yıldırım A., Şimşek, H., (1999) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma**

Yöntemleri, Seçkin Yayınevi, Ankara.

ÖZET

Bu araştırma; ilköğretim müfettişlerinin görevlerini yaparken karşılaştığı sorunların saptanması, analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma nitel araştırma niteliğinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş ilinde görevli 56 ilköğretim müfettişi ve yetkili kılınan müfettiş yardımcısı oluşturmaktadır. Evrenden, bir ilköğretim müfettişleri başkan yardımcısı, on iki ilköğretim müfettişi ve iki yetkili kılınmış ilköğretim müfettiş yardımcısı çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmada veriler; ilköğretim müfettişlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formuyla edinilmiştir. Yüz yüze görüşme ile toplanan veriler; notlar alınarak düz yazıya geçirilmiş, kodlanarak numaralandırılmış, betimsel istatistik yapılmış ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada ilköğretim müfettişleri görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorun olarak en çok, süre yetersizliği ve ulaşım zorluğu olarak göstermişlerdir. Bunlarla birlikte; soruşturmalara müdahale edilmesi, rehberlik çalışmalarında öğretmenlerin isteksiz olması, teftişi yapılan yöneticilerin yetersiz olması, teftiş ve müfettişlere olumsuz tutumların bulunması, özel öğretim kurumları mevzuatının farklı olması, araştırma görevine yeterince önemin verilmemesi ve görev alanları dışında angarya görevlerin verilmesi ilköğretim müfettişlerinin görevlerin yerine getirirken sık karşılaştıkları sorunlar olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:İlköğretim müfettişi, görev, sorun

ABSTRACT

Primary school inspectors meet many problems during their duty times. This research was done to determine, analyse the problems and to find solutions these problems.

The research was done as qualitative one and formed a test group for his research. In this group there were 56 inspectors and an administrator assistant who are duty in Kahramanmaraş. From this group 1 primary school inspectors assistant, 12 primary school inspectors, 2 authorized primary school inspector assistances were determined as samples.

In this research data were gotten by the half forming method interviewing. Also the data were gotten by the way of face to face interviewing. These data were processed as notes; these notes coded and numbered, described statistically. In the finally evaluated with content analyse.

In the research, during their duty time primary school inspectors met; time inadequacy problems and transportation difficulties. In addition these interfering with investigations. Teachers unwillingness on guidance studies, administrators inadequacy of who investigated and their negative behaviours to inspectors, private schools laws and rule difference, giving not enough attention research studies, giving fatigue duties apart from necessary duties are thought as main problems of inspectory job. Most of inspectors often meet main problems.

Key words: Primary school inspector, duty, problem

EK . 1**Görüşme Formu**

Görev unvanı :
Müfettişlik kıdemi :
En son bitirdiği okul :

1-İlköğretim kurumlarında rehberlik görevinizi yerine getirirken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

2-İlköğretim kurumlarında iş başında yetiştirme görevini yerine getirirken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

3-İlköğretim kurumlarında kurum teftişi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

4-İlköğretim kurumlarında öğretmen teftişi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

5-İlköğretim kurumları dışındaki kurumların teftişi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

6- İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen inceleme görevinizi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

7- İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen soruşturma görevinizi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

8- İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen araştırma görevinizi yaparken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

9- İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği'nde belirtilen görevlerin dışında size verilen görevlerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

10- Bunların dışında görevlerinizi yerine getirirken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?